

Załącznik nr 1
do Uchwały nr O/23/2024
Zarządu Stowarzyszenia LYSKOR
z dnia 30 października 2024 r.

Lokalna Strategia Rozwoju na lata 2023-2027

Lokalna Grupa Działania Stowarzyszenie LYSKOR

Lyski, październik 2024

Spis treści

I	CHARAKTERYSTYKA PARTNERSTWA LOKALNEGO	3
I.1	Nazwa LGD i forma prawna:.....	3
I.2	Opis procesu tworzenia partnerstwa	3
I.3	Struktura LGD.....	5
I.4	Struktura organu decyzyjnego – Rady LGD, do której wyłącznej właściwości należy wybór operacji	6
I.5	Charakterystyka rozwiązań stosowanych w procesie decyzyjnym	6
I.6	Dokumenty regulujące funkcjonowanie LGD	7
II	CHARAKTERYSTYKA OBSZARU I LUDNOŚCI OBJĘTEJ WDRAŻANIEM LSR	8
III	PARTYCYPACYJNY CHARAKTER LSR	12
IV	ANALIZA POTRZEB I POTENCJAŁU LSR	14
IV.1	INFRASTRUKTURA.....	14
IV.2	DEMOGRAFIA	15
IV.3	GOSPODARKA.....	18
IV.4	RYNEK PRACY	19
IV.5	SEKTOR SPOŁECZNY	21
IV.6	PROBLEMY SPOŁECZNE.....	22
IV.7	DZIEDZICTWO KULTUROWE	24
IV.8	ROLNICTWO I RYNEK ROLNY.....	24
IV.9	EDUKACJA	25
IV.10	PODSUMOWANIE I ANALIZA SWOT	26
V	SPÓJNOŚĆ, KOMPLEMENTARNOŚĆ I SYNERGIA	29
VI	CELE I WSKAŹNIKI	38
VII	SPOSÓB WYBORU I OCENY OPERACJI ORAZ SPOSÓB USTANAWIANIA KRYTERIÓW WYBORU	40
VIII	PLAN DZIAŁANIA	43
IX	PLAN FINANSOWY LSR	44
X	MONITORING I EWALUACJA.....	45
XI	WYKAZ LITERATURY	49
XII	ZAŁĄCZNIKI DO LOKALNEJ STRATEGII ROZWOJU NA LATA 2023-2027	50

I CHARAKTERYSTYKA PARTNERSTWA LOKALNEGO

I.1 Nazwa LGD i forma prawna:

Stowarzyszenie LYSKOR jest lokalną grupą działania, działającą na mocy m.in. następujących aktów prawnych: ustawy z dnia 7 kwietnia 1989 r. Prawo o stowarzyszeniach (tekst jednolity z dnia 18 listopada 2020 r., Dz. U. z 2020 r. poz. 2261.), ustawy z dnia 20 lutego 2015 r. o rozwoju lokalnym z udziałem lokalnej społeczności (tekst jednolity z dnia 7 kwietnia 2022 r. Dz. U. z 2022, poz. 943); ustawy z dnia 8 lutego 2023 r. o Planie Strategicznym dla Wspólnej Polityki Rolnej na lata 2023–2027 (Dz. U. z 2023 r., poz. 412), rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 2021/1060 z dnia 24 czerwca 2021 r. ustanawiającego wspólne przepisy dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego Plus, Funduszu Spójności, Funduszu na rzecz Sprawiedliwej Transformacji i Europejskiego Funduszu Morskiego, Rybackiego i Akwakultury a także przepisy finansowe na potrzeby tych funduszy oraz na potrzeby Funduszu Azylu, Migracji i Integracji, Funduszu Bezpieczeństwa Wewnętrznego i Instrumentu Wsparcia Finansowego na rzecz Zarządzania Granicami i Polityki Wizyjowej (Dz. Urz. UE L 231 z 30.06.2021, str. 159); ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (tekst jednolity z dnia 9 lutego 2023 r., Dz. U. z 2023 r. poz. 571) oraz Statutu. Stowarzyszenie LYSKOR zostało zarejestrowane w Krajowym Rejestrze Sądowym postanowieniem Sądu Rejonowego w Gliwicach z dnia 24 maja 2006r., pod numerem KRS 0000257707. Siedziba Stowarzyszenia obecnie mieści się w Lyskach przy ul. Sikorskiego 2.

I.2 Opis procesu tworzenia partnerstwa

Stowarzyszenie LYSKOR powstało w dniu 5 stycznia 2006 r. w ramach tzw. Schematu I Pilotażowego Programu LEADER+, realizowanego w ramach Sektorowego Programu Operacyjnego Restrukturyzacja i modernizacja sektora żywnościowego oraz rozwój obszarów wiejskich. Grupa członków założycieli partnerstwa ukształtowała się głównie w wyniku licznych działań aktywizująco-szkoleniowych (prowadzonych na obszarze 2 gmin tworzących to partnerstwo tj. Lyski i Kornowac), będących elementem Schematu I, zrealizowanych na przełomie 2005/2006 r. Głównym celem zawiązania LGD w formie trójsektorowego partnerstwa było rozwinięcie i uzupełnienie istniejących zamierzeń rozwojowych w odniesieniu do tego obszaru, jak również jego promocja na zewnątrz oraz wśród samych mieszkańców. Opracowano wówczas Zintegrowaną Strategię Rozwoju Obszarów Wiejskich, jednak zbyt duża gęstość zaludnienia wykluczyła LGD z udziału w Schemacie II Pilotażowego Programu LEADER+. Pomimo to, w latach 2006-2008 w miarę posiadanych, skromnych możliwości finansowych i organizacyjnych Stowarzyszenie zrealizowało m.in. takie inicjatywy jak: „Biesiada Śląska” dla mieszkańców obszaru LGD, dożynki gminne w sołectwie Pstrążna (w charakterze współorganizatora) i inne imprezy kultywujące miejscowe zwyczaje i tradycje, przegląd zespołów artystycznych z przedstawianiem dorobku artystycznego poszczególnych zespołów działających na terenie gmin Lyski i Kornowac.

W perspektywie finansowej 2007-2013 Stowarzyszenie LYSKOR zostało wybrane do realizacji LSR w ramach Osi 4 Leader Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013. Od 2009 r. wdraża projekty objęte inicjatywą Leader, co oznacza powiązanie działań na rzecz rozwoju wsi. Inicjatywa ta, wspomaga również działania aktywizujące oraz integrujące społeczeństwo. W ramach aktywizacji lokalnej społeczności prowadzono doradztwo dla beneficjentów, zrealizowano liczne szkolenia w zakresie aplikowania o środki w ramach LSR, przeprowadzono konkursy, warsztaty rękodzielnicze oraz zrealizowano wydarzenia kulturalne, integracyjne i promocyjne, m.in.:

- „Rowerem po obszarze LYSKOR-u” – rajdy rowerowe na przełomie września i października,
- Noc Świętojańska, Biesiada Miodowa – wydarzenia kultywujące lokalne tradycje i zwyczaje,
- Przeglądy Zespołów Artystycznych.

Przeprowadzono 18 naborów (8 w ramach „małych projektów”, 5 w ramach „Odnowy i rozwoju wsi”, 3 w ramach „Tworzenia i rozwoju mikroprzedsiębiorstw” oraz 2 w ramach „Różnicowania w kierunku działalności nierolniczej”). W ramach LSR zrealizowano m.in. następujące operacje:

- „Modernizacja obejścia wokół Domu Kultury w Rzuchowie” – Beneficjent Gmina Kornowac, wartość dofinansowania 219 500,00 PLN,
- „Budowa placów zabaw w sołectwach Kornowac, Łańce, Pogrzebień, Rzuchów należących do Gminy Kornowac” – Beneficjent Gmina Kornowac, wartość dofinansowania 84 414,00 PLN,
- „Remont budynków gminnych w Lyskach i Nowej Wsi” – Beneficjent Gmina Lyski, wartość dofinansowania 156 257,75 PLN,

- „Zagospodarowanie terenu przy budynku gminnym w Nowej Wsi przy ulicy Rybnickiej” – Beneficjent Gmina Lyski, wartość dofinansowania 144 849,00 PLN,
- „Podwyższenie konkurencyjności przedsiębiorstwa i zwiększenie poziomu zatrudnienia poprzez zakup nowej maszyny” – Beneficjent Piotr Bednarski, wartość dofinansowania 20 362,00 PLN,
- „Wzmocnienie działalności kulturalnej poprzez doposażenie świetlic w Gminnym Ośrodku Kultury w Kornowacu” – Beneficjent Gminny Ośrodek Kultury w Kornowacu, wartość dofinansowania 14 198,32 PLN,
- „Promocja dziedzictwa kulturowego poprzez zakup strojów ludowych dla zespołu folklorystycznego” – Beneficjent Kółko Rolnicze Pstrążna, wartość dofinansowania 5 858,34 PLN,
- „Wieś Kobyla – takie miejsce na Śląsku od 8 wieków” – Beneficjent Ochotnicza Straż Pożarna Kobyla, wartość dofinansowania 15 192,00 PLN,
- Długi lot do domu. Losy mjr Antoniego Tomiczka zapisane w ocalonych dokumentach i fotografiach” – Beneficjent Gminna Biblioteka Publiczna w Lyskach, wartość dofinansowania 36 645,88 PLN,
- „Stworzenie miejsca rekreacji poprzez budowę siłowni zewnętrznej” – Beneficjent Ochotnicza Straż Pożarna w Rzuchowie, wartość dofinansowania 18 149,33 PLN.

Dzięki zrealizowanym operacjom poprawiła się jakość życia na obszarze LGD. Poprawie uległa także jakość przestrzeni publicznej – infrastruktury społeczno-kulturalnej, zacieśniły się więzi pomiędzy mieszkańcami, wypromowano obszar objęty LSR. Projekty te determinowały jeszcze większy stopień zacieśnienia sąsiedzkich stosunków między gminami Lyski i Kornowac.

Przygotowania do perspektywy finansowej 2014-2020 związane były z poszerzeniem partnerstwa i włączeniem w struktury LGD trzech nowych gmin, spójnych z dotychczasowym obszarem. W 2015 r. do Stowarzyszenia przystąpiły: Gmina Gaszowice, Gmina Jejkowice, Miasto Pszów. Od tego czasu LGD tworzy 5 gmin, z czego 4 gminy wiejskie oraz 1 miejska licząca poniżej 20 tys. mieszkańców.

W perspektywie finansowej 2014-2020 do maja 2023 r. przeprowadzono łącznie 23 nabory wniosków o przyznanie pomocy (8 na podejmowanie działalności gospodarczej, 7 na rozwój istniejących działalności gospodarczych, 1 na tworzenie infrastruktury turystycznej i okolicy turystycznej, 1 na promocję zasobów obszaru, 6 na rozwój ogólnodostępnej i niekomercyjnej infrastruktury turystycznej i okolicy turystycznej oraz zachowanie dziedzictwa lokalnego). Zrealizowano także 4 projekty grantowe, a 2 kolejne są w trakcie realizacji. Ich łączna wartość to ponad 400 tysięcy PLN a pomoc na realizację swoich zadań otrzymało łącznie 11 organizacji pozarządowych i 4 jednostki sektora publicznego.

Niezwykle istotną jest pomoc w zakresie przedsiębiorczości. Dzięki wsparciu w tym obszarze, na terenie LGD LYSKOR do dnia zatwierdzenia niniejszej LSR powstało 43 nowych przedsiębiorstw a 17 już istniejących otrzymało pomoc na rozwój. Powyższe przełożyło się na tworzenie miejsc pracy na terenie LGD. Do maja 2023 r. utworzono ponad 60 miejsc pracy a w ramach wniosków będących w trakcie weryfikacji powstanie kolejnych kilkanaście.

W ramach rozwoju infrastruktury pomoc otrzymała każda z gmin członkowskich a ponadto NGO oraz parafia. Zrealizowane operacje przyczyniły się do rozwoju ogólnodostępnej i niekomercyjnej infrastruktury rekreacyjnej jak np. place zabaw, zagospodarowanie centrów wsi, scena plenerowa. Wsparcie przeznaczono także na zachowanie dziedzictwa lokalnego, w tym remont kapliczek.

Bogate doświadczenie wszystkich gmin należących do Stowarzyszenia przyczyniło się do tworzenia lepszych warunków życia na obszarze LSR, integracji i zawiązywania więzi społecznych. Na doświadczenie LGD LYSKOR oraz jej członków w zakresie realizacji innych projektów niż tych wspartych ramach LSR, przeprowadzonych na obszarach wiejskich składają się m.in. operacje realizowane przez gminy członkowskie w zakresie budowy kanalizacji, montażu instalacji OZE w budynkach mieszkalnych oraz budynkach użyteczności publicznej, budowa PSZOK-u, przebudowy dróg gminnych, termomodernizacje budynków użyteczności publicznej i inne.

Również sama LGD LYSKOR realizując różnego rodzaju projekty przyczyniała się do aktywizacji społecznej i zawodowej mieszkańców, wzmacniania tożsamości lokalnej, integracji mieszkańców pomiędzy sobą oraz integracji europejskiej. Było to możliwe dzięki realizacji projektów współpracy krajowej (2 projekty współpracy) i międzynarodowej (do maja 2023 r. 2 projekty współpracy – z partnerem włoskim z Sardynii oraz z partnerem fińskim z Laponii). W latach 2016-2022 realizowano także 8 transgranicznych projektów finansowanych z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w ramach Programu INTERREG

V-A, wpiernw poznajęc się wzajemnie, a następnie integrując, poszukując wspólnej historii i tradycji oraz różnic na pograniczu by w końcu pielęgnować zawiązane relacje. Były to następujące projekty:

- „Dobre praktyki bez granic”
- „Country-dancing – polsko-czeskie wspólne pasje”
- „Aktywni przez współpracę”
- „Polsko-czeska integracja? Naturalnie!”
- „Kurs na zdrowie!”
- „Integracja z pasją”
- „Poszukujemy wspólnych korzeni”
- „Pielęgnowujemy wspólne tradycje”.

Projekty te były realizowane ze społecznością z niedalekich Bolatic, jednak pierwszym partnerem była Sdružení obcí Hlučínska, od następnego Obec Bolatice.

Od 2017 r. do lipca 2022 r. zrealizowano także 3 projekty współfinansowane z Europejskiego Funduszu Społecznego w ramach RPO WSL 2014-2020. Była to aktywizacja społeczno-zawodowa kobiet – mieszkanek obszaru LGD LYSKOR. Wsparciem objęto ponad 100 uczestniczek wykluczonych lub zagrożonych wykluczeniem społecznym, z czego społecznie zaktywizowano blisko 100%, zaś zawodowo (poprzez podjęcie zatrudnienia lub otwarcie własnej działalności gospodarczej) 32 osoby. Kobiety zostały wówczas zdiagnozowane jako osoby z grupy defaworyzowanej na obszarze LGD LYSKOR, stąd wybrano tę grupę docelową. Były to następujące projekty:

- „Klub Kobiet Aktywnych czyli sukces w szpilkach”
- „W drodze do sukcesu”
- „Stawiam na rozwój!”.

Przedsięwzięcia z udziałem społeczności, organizowane przez lokalne stowarzyszenia czy instytucje, tj. OSP, Ludowe Kluby Sportowe czy Koła Gospodyń Wiejskich generują zawiązanie więzi i determinowanie spójności lokalnej. Stowarzyszenie, należące również do obszaru Subregionu Zachodniego, wspiera ideę samorządności lokalnej, przyczyniając się tym samym do ochrony mienia oraz wymiany doświadczeń. Mieszkańcy uczestniczą w imprezach i wydarzeniach kulturalnych organizowanych przez ościennne gminy wchodzące w skład LGD LYSKOR.

I.3 Struktura LGD

Stowarzyszenie jest partnerstwem trójsektorowym. Liczebność ich przedstawicieli przedstawia się następująco:

- sektor publiczny – 6, jest reprezentowany przez przedstawicieli gmin wchodzących w skład LGD oraz ośrodek kultury,
- sektor gospodarczy – 17, reprezentowany przez przedstawicieli podmiotów gospodarczych funkcjonujących na obszarze objętym LSR, a także rolników,
- sektor społeczny, w tym mieszkańcy – 98, reprezentują mieszkańcy obszaru objętego LSR, w tym przedstawiciele organizacji pozarządowych¹.

Każdemu członkowi na Walnym Zebraniu Członków przysługuje jeden głos. Trójsektorowość jest zachowana także w podziale na gminy – z obszaru każdej z gmin członkowskich w składzie LGD znajduje się co najmniej 1 przedstawiciel każdego sektora. Zatem skład WZC jest reprezentatywny dla specyfiki obszaru objętego LSR oraz przyjętych kierunków działania. Również przedstawiciele każdej z grup interesu wchodzą w skład LGD tj. przedstawiciele grupy interesu sektora publicznego (w tym gminy, sołtysi, radni gminni i powiatowi), grupy interesu sektora gospodarczego (przedsiębiorcy oraz rolnicy) a także grupy interesu sektora społecznego (mieszkańcy, OSP i pozostałe NGO a także osoby, które są członkami KGW).

Relacje pomiędzy członkami LGD oparte są na pogłębionym partnerstwie i skutecznej komunikacji. Statut określa zasady przyjmowania członków. Stowarzyszenie jest otwarte na dostęp do członkostwa w LGD dla nowych podmiotów. Członkami mogą być osoby fizyczne oraz prawne. Aby przystąpić do LGD należy złożyć deklarację członkowską. Na najbliższym posiedzeniu

¹ Stan na dzień 20 czerwca 2024 r.

Zarząd rozpatruje wnioski o przyjęcie kandydata. Jeżeli nie ma przeciwwskazań określonych w statucie, Zarząd podejmuje uchwałę o przyjęciu w poczet członków.

Komunikacja wewnątrz LGD i komunikacja z otoczeniem opiera się na przyjaznych dla odbiorcy formach. Należą do nich: prowadzenie i bieżąca aktualizacja strony internetowej LGD, prowadzenie profilu na koncie społecznościowym, wywieszanie informacji dotyczących funkcjonowania Stowarzyszenia na tablicach informacyjnych, wysyłka maili do osób, które wyrażą chęć dołączenia do bazy odbiorców bieżących informacji, przekazywanie informacji na spotkaniach aktywizujących, integracyjnych, szkoleniowych itp. Ponadto prowadzone jest biuro z dostępem do Internetu i telefonu, które czynne jest codziennie w dni robocze przez min. kilka godzin.

Każdy członek LGD może występować z inicjatywą dotyczącą funkcjonowania LGD i wdrażania LSR a także zgłaszać propozycje nowych pomysłów i kierunków działania. Może to zrobić poprzez złożenie Zarządowi Stowarzyszenia odpowiedniego wniosku. Zarząd rozpatruje złożone wnioski na najbliższym posiedzeniu a w przypadku pozytywnej opinii w danej sprawie, podejmuje działania w celu realizacji inicjatywy.

Pomimo, że w Stowarzyszeniu funkcjonuje kilka różnych organów i regulujących ich funkcjonowanie dokumentów, to działania Stowarzyszenia zmierzają do osiągnięcia wspólnego celu – sprawnego wdrażania LSR. Decyzje są podejmowane kolegią większością głosów.

I.4 Struktura organu decyzyjnego – Rady LGD, do której wyłącznej właściwości należy wybór operacji

W LGD LYSKOR organem decyzyjnym jest Rada, do której wyłącznej kompetencji należy wybór operacji, ustalanie kwoty wsparcia, opiniowanie w przedmiocie zmiany umowy o przyznaniu pomocy. Zgodnie z Rozporządzeniem Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 2021/1060 z dnia 24 czerwca 2021 r. w skład Rady wchodzi przedstawiciele władz publicznych, przedstawiciele prywatnych lokalnych interesów społeczno-gospodarczych, w tym przedsiębiorców, rolników i mieszkańców.

Struktura Rady LGD jako organu podejmującego decyzje co do wyboru operacji w ramach wdrażania LSR odzwierciedla powszechnie obowiązujące wymogi dla tego typu organów. W skład Rady wchodzi przedstawiciele sektora publicznego, społecznego i gospodarczego, przy czym żadna pojedyncza grupa interesu nie kontroluje procesu podejmowania decyzji. Oznacza to, iż na poziomie podejmowania decyzji ani władze publiczne ani żadna z grup interesu sektora publicznego, gospodarczego czy społecznego nie posiada więcej niż 49% praw głosu.

I.5 Charakterystyka rozwiązań stosowanych w procesie decyzyjnym

Liczebność organu Rady LGD LYSKOR wynosi 15 osób, z czego 6 to przedstawiciele grupy interesu sektora publicznego, 4 grupy interesu sektora gospodarczego oraz 5 grupy interesu sektora społecznego. Odpowiedni parytet zostanie zachowany również na poziomie podejmowania decyzji co do poszczególnych operacji, z uwzględnieniem wyłączenia poszczególnego Członka Rady podczas oceny danej operacji. Dla zapewnienia braku dominacji pojedynczej grupy interesu, LGD prowadzi rejestr interesów członków organu decyzyjnego pozwalający na identyfikację charakteru jego powiązań z poszczególnymi projektami. Rejestr ten został przygotowany na początku wdrażania LSR na lata 2023-2027 a następnie będzie aktualizowany każdorazowo przed danym posiedzeniem, podczas którego dokonuje się oceny i wyboru operacji. Rejestr przygotowywany jest na podstawie wywiadu z danym członkiem Rady. Przed dyskusją i głosowaniem nad wyborem operacji, każdy członek Rady podpisuje deklarację bezstronności i poufności. Osoby wchodzące w skład Rady są obowiązane do wyłączenia się z udziału w wyborze operacji w razie zaistnienia okoliczności, które mogą wywołać wątpliwości co do ich bezstronności. W przypadku, gdy zachodzi obawa co do bezstronności danego Członka Rady, który nie wyłącza się z oceny, może on zostać wykluczony, o czym decyduje głosowanie Rady. Przyjęte rozwiązania pozwalają uniknąć konfliktu interesów i zapewniają, że żadna pojedyncza grupa interesu nie kontroluje decyzji w sprawie wyboru operacji. Szczegółowe zasady funkcjonowania Rady określa Regulamin Rady. Członkowie Rady posiadają wystarczające kompetencje do oceny i wyboru operacji w ramach LSR. Osoby te wykazują się wiedzą nt. przepisów powszechnie obowiązujących regulujących kwestię instrumentu RLKS. Członkowie Rady aktywnie uczestniczyli w procesie budowy LSR oraz tworzenia procedur wyboru operacji, co wskazuje na posiadanie odpowiedniej wiedzy z zakresu kompetencji organu decyzyjnego. W składzie Rady zasiadają 2 osoby powyżej 60 r.ż.

W kwestiach innych niż ocena i wybór operacji, decyzje dotyczące bieżącego funkcjonowania, zarządzania majątkiem i sprawami Stowarzyszenia LYSKOR podejmuje Zarząd. Składa się z 5 członków, w tym Prezesa, dwóch Wiceprezesów i Sekretarza. W skład Zarządu wchodzi przedstawiciele różnych sektorów. Każdemu z nich przysługuje 1 głos, natomiast w przypadku równej ilości głosów decyduje głos Przewodniczącego posiedzenia. Wszyscy członkowie Zarządu posiadają wiedzę i doświadczenie niezbędne do pełnienia swoich funkcji, w tym zarządzania LGD i sprawnego wdrażania LSR. Wszyscy posiadają doświadczenie w zakresie pracy na rzecz lokalnej społeczności. Posiedzenia Zarządu odbywają się w miarę potrzeb, nie rzadziej niż raz w miesiącu. W sprawach nie cierpiących zwłoki, gdy ze względów organizacyjnych posiedzenie nie może się odbyć, Zarząd może podjąć uchwałę w trybie obiegowym lub za pośrednictwem środków bezpośredniego porozumiewania się na odległość, bez odbywania posiedzenia, z dopełnieniem staranności powiadomienia wszystkich członków Zarządu. W składzie Zarządu zasiada 1 osoba powyżej 60 r.ż.

Osoby zaangażowane w pracę na rzecz LGD posiadają odpowiednie kompetencje i zasoby do tworzenia i zarządzania procesami rozwoju na poziomie lokalnym. Wiedza i doświadczenie osób zaangażowanych do pełnienia funkcji w organach i Biurze LGD odpowiadają zakresowi merytorycznemu LSR.

Wg stanu na maj 2023 r. w biurze LGD zatrudnione są osoby, które pracują w LGD LYSKOR od początku wdrażania Inicjatywy Leader. Szczegółowe wymagania przypisane poszczególnym stanowiskom są adekwatne do przewidzianych obowiązków. Wszyscy pracownicy posiadają doświadczenie i niezbędną wiedzę do wdrażania i aktualizacji LSR, w tym do prowadzenia doradztwa dla potencjalnych beneficjentów. W przypadku zwiększenia zatrudnienia, nadal ponad połowa pracowników będzie posiadała te kompetencje. Ponadto, polityka szkoleniowa przewiduje stały proces podnoszenia wiedzy i kwalifikacji zarówno pracowników Biura, jak i członków organów Stowarzyszenia.

I.6 Dokumenty regulujące funkcjonowanie LGD

Podstawowym dokumentem wewnętrznym regulującym funkcjonowanie LGD LYSKOR jest statut, który jest przyjęty uchwałą przez Walne Zebranie Członków. W ten sam sposób dokonuje się zmiany statutu. Statut reguluje podstawowe kwestie związane ze Stowarzyszeniem. Wskazana jest siedziba, cele Stowarzyszenia i sposoby ich realizacji, zasady członkostwa w Stowarzyszeniu. Statut określa także organy Stowarzyszenia, ich kompetencje, liczebność poszczególnych organów, kadencyjność, zasady uzyskania i utraty mandatu, kworum, zasady podejmowania uchwał. Reguluje także kwestie związane z majątkiem Stowarzyszenia, podstawowe kwestie związane z funkcjonowaniem Biura oraz zatrudnianiem pracowników. Wreszcie określa także zasady rozwiązania Stowarzyszenia. Doprecyzowanie zasad funkcjonowania poszczególnych organów oraz Biura LGD zawarto w odpowiednich regulaminach.

Dokumentem, który reguluje funkcjonowanie organu decyzyjnego, w tym sposób przeprowadzenia wyboru i oceny operacji oraz opiniowanie zmiany umowy o przyznaniu pomocy, jest Regulamin Rady. Regulamin ten przyjmuje i aktualizuje Rada. Zawiera organizację wewnętrzną i tryb pracy Rady, w tym zasady zwoływania i prowadzenia posiedzeń Rady.

Zarząd działa w oparciu o Regulamin Zarządu, który przyjmuje i aktualizuje ten organ. Regulamin ten określa tryb pracy Zarządu, w tym zasady zwoływania i prowadzenia posiedzeń, zasady podejmowania uchwał, w tym głosowanie w trybie obiegowym lub za pośrednictwem środków bezpośredniego porozumiewania się na odległość, bez odbywania posiedzenia.

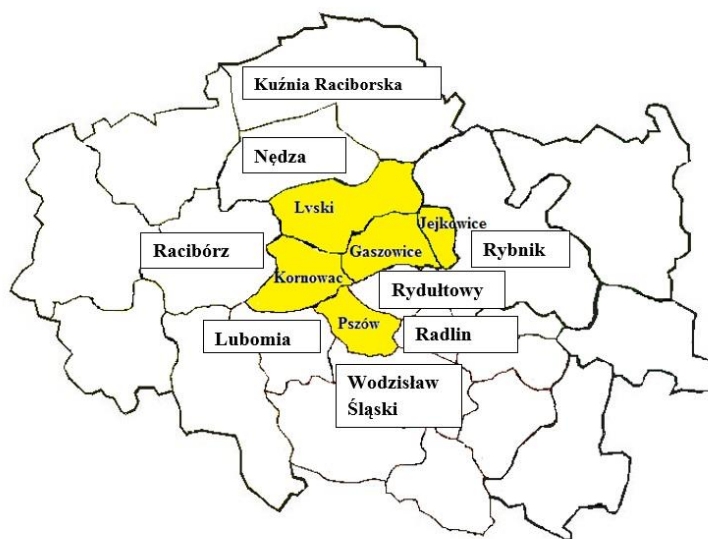
Do obsługi administracyjno-biurowej działalności Stowarzyszenia, zostało powołane Biuro LGD. Jego organizację i funkcjonowanie uregulowano w Regulaminie Biura, który jest przyjmowany i aktualizowany uchwałą Zarządu. Regulamin ten oprócz zasad funkcjonowania Biura określa także m.in. strukturę organizacyjną, ramowy zakres działania, kompetencje Kierownika Biura czy zasady świadczenia i mierzenia jakości i efektywności udzielanego doradztwa oraz metody pomiaru zadań z zakresu animacji i współpracy.

Dodatkowo wprowadzono także Regulamin Walnego Zebrania Członków oraz Regulamin Komisji Rewizyjnej. Obydwa dokumenty zatwierdzone są poprzez podjęcie uchwały przez Walne Zebranie Członków. Regulamin Walnego Zebrania oraz Regulamin Komisji Rewizyjnej określa zasady zwoływania i tryb pracy odpowiednio Walnego Zebrania oraz Komisji Rewizyjnej. Wszystkie ww. regulaminy są zgodne ze statutem, jedynie doprecyzowują sprawy organizacyjne związane z funkcjonowaniem poszczególnych organów i Biura.

II CHARAKTERYSTYKA OBSZARU I LUDNOŚCI OBJĘTEJ WDRAŻANIEM LSR

Stowarzyszenie LYSKOR skupia obecnie 121 członków.² W 2015 r. w ramach rozwoju stowarzyszenia, uchwałą z dnia 18 maja 2015 r. do LGD LYSKOR przyjęto Gminę Gaszowice, Jejkowice oraz Miasto Pszów. Obecnie LGD LYSKOR tworzą 4 gminy wiejskie, tj. Gmina Gaszowice, Jejkowice, Kornowac, Lyski oraz 1 gmina miejska – Miasto Pszów. Stowarzyszenie działa w zakresie terytorialnym powiatu rybnickiego (Lyski, Gaszowice, Jejkowice), raciborskiego (Kornowac) oraz wodzisławskiego (Pszów). Obszar jest spójny przestrzennie – każda gmina członkowska graniczy bezpośrednio z przynajmniej jedną gminą spośród pozostałych gmin członkowskich.

Rysunek 1 Zakres terytorialny LGD LYSKOR

LGD LYSKOR zajmuje powierzchnię 131 km² o łącznej liczbie ludności 42 134 wg faktycznego miejsca zamieszkania. Są to:

Gmina	Powiat	Charakter gminy	Powierzchnia km ²	Liczba mieszkańców
Lyski	rybnicki	gmina wiejska	57	9 718
Gaszowice	rybnicki	gmina wiejska	20	9 774
Jejkowice	rybnicki	gmina wiejska	8	4 151
Kornowac	raciborski	gmina wiejska	26	5 161
Pszów	wodzislawski	gmina miejska	20	13 330

Źródło: Dane GUS, stan na dzień 31 grudnia 2020 r.

Gmina miejska – Miasto Pszów liczy poniżej 20 tys. mieszkańców. Oznacza to, iż realizacja operacji w ramach każdego z funduszy, z których finansowane będą operacje w ramach LSR, będzie możliwa na całym obszarze objętym LSR.

Obszar LGD LYSKOR jest spójny pod wieloma względami, nie tylko przestrzennie. Owa spójność przejawia się w takich elementach, jak: geografia, przyroda, historia, kultura, rozrywka, organizacje i instytucje społeczne. Obszar LGD położony jest w zasięgu podprovincji Wyżyny Śląsko – Krakowskiej, makroregionu – Wyżyna Śląska, w północno – zachodniej części mezoregionu Płaskowyż Rybnicki. Omawiany mezoregion charakteryzuje się urozmaiconą rzeźbą z przeważającą pagórkowatą morfologią o głęboko wciętych dolinach i stokach. Podłoże zbudowane jest ze skał karbońskich z pokładami węgla kamiennego, na których położone są osady zawierające złoża soli, gipsu i siarki, przykryte na powierzchni glinami, żwirami i piaskami

² Stan na 20 czerwca 2024 r.

czwartorzędowymi. Pokrywa glebowa omawianego obszaru charakteryzuje się dużym zróżnicowaniem, co stanowi odzwierciedlenie zmienności warunków ją kształtujących. Na jego terenie możemy wyróżnić gleby:

- mady rzeczne, gleby bielcowe oraz rdzawe,
- gleby brunatne wylugowane i kwaśne powstałe głównie z piasków gliniastych, glin i pyłów,
- gleby brunatne właściwe z glin, pyłów i ilów,
- gleby płowe wytworzone głównie z glin, piasków gliniastych na glinach i pyłów.

W zasadzie we wszystkich gminach należących do Stowarzyszenia LYSKOR znajdują się złoża węgla kamiennego. Na tym obszarze występują również niewielkie lokalne złoża surowców skalnych. Część z nich eksploatowana jest przez działającą tuż obok KWK ROW – Ruch Rydułtowy.

Cechą wspólną analizowanego obszaru jest również układ hydrograficzny, który w całości należy do dorzecza Odry. Potwierdzeniem tego jest układ sieci rzecznej na obszarze gmin. Większość przepływających potoków ma swoje ujście w rzece Odrze. Ponadto, przez Gaszowice oraz cztery sołectwa Gminy Lyski przepływa struga Sumina, która ma swoje źródło w okolicach Pszowa - Krzyżkowice.

Obszar działania LGD LYSKOR leży na obrzeżach Parku Krajobrazowego „Cysterskie Kompozycje Krajobrazowe Rud Wielkich”. Od momentu jego powstania na terenie powstały liczne punkty widokowe w szczególności w Pogrzebieniu, Kobyli oraz Pszowie. Nastąpił również rozwój infrastruktury turystycznej poprzez stworzenie sieci ścieżek rowerowych prowadzących do malowniczych zakątków.

Uwarunkowania historyczne obszaru wywodzą się od pierwszych śladów bytności człowieka na Śląsku, datowanych na okres epoki kamiennej (paleolitu). W okresie początków istnienia państwa polskiego Śląsk wraz z obszarem objętym LGD należał do państwa Mieszka I. W następstwie różnych powstań i wojen, obszar ten znajdował się w różnych państwach, jednakże wewnątrz nigdy nie został podzielony. Po zakończeniu I wojny światowej wybuchło I i II Powstanie Śląskie (1919 i 1920 r.) obejmujące swoim zasięgiem także tereny analizowanego obszaru. W wyniku Plebiscytu Górnos Śląskiego z 20.III.1921 roku mieszkańcy omawianych gmin głosowali za przynależnością do Polski. Wszystkie miejscowości wchodzące w skład obecnego obszaru LGD znalazły się w granicach Polski.

Poza uwarunkowaniami historycznymi łączącymi obszar LSR należy wskazać również uwarunkowania kulturowe. Niewątpliwie jedno z najważniejszych uwarunkowań stanowi położenie miejscowości w bliskiej odległości od kopalń, w szczególności KWK ROW – Ruch Rydułtowy. Do 2016 r. funkcjonowała ona jako KWK Rydułtowy – Anna, na którą składały się kopalnie znajdujące się w miejscowościach Rydułtowy i Pszów (pszowska część kopalni została zamknięta w 2011 r. jednak część z pracujących tam mieszkańców obszaru LGD została zatrudniona w innych ościennych kopalniach). Miejsca te od wieków stanowiły źródło pracy większości mężczyzn a także części kobiet zamieszkujących tereny omawianego obszaru. Ponadto, do dnia dzisiejszego wśród rodzin górniczych, również w rodzinach emerytowanych górników, obchodzone są obrzędy związane z górnictwem. We wszystkich kościołach 4 grudnia odprawiana jest każdego roku uroczysta Msza Święta w intencji górników oraz jako podziękowanie za szczęśliwie przepracowany rok. Ponadto święto Św. Barbary ma swoje odbicie również w organizowanych imprezach. Dawniej w dniu 4 grudnia, wieczorem po uroczystościach kościelnych odbywały się huczne imprezy, które w naszym regionie przetrwały do dziś i noszą nazwę „Barbórka”. Jest to czas, w którym wszyscy górnicy jednoczą się wspólnie świętując.

Kolejnym elementem spajającym obszar LGD jest sfera sacrum. W źródłach można odnaleźć zapis, według którego część ziem należących do dzisiejszego obszaru Stowarzyszenia należała do klasztoru sióstr Dominikanek w Raciborzu. Wśród nich znalazła się między innymi wieś Kornowac, należąca do klasztoru do 1728 roku, Pogrzebień, Gaszowice, które stały się własnością sióstr w 1603 roku oraz parafia Lyski. Ponadto możemy odnaleźć zapis, według którego od 1728 roku klasztor zmienił swoją wieś z Kornowaca, na Gaszowice.

Cechą wspólną analizowanego obszaru jest również kult św. Jana Nepomucena. W dawnym Księstwie Raciborskim pomników Jana Nepomucena było sporo, a ponadto można powiedzieć, że prezentują one najwyższą klasę. Niemal w każdej z gmin, należących do analizowanego obszaru, znajduje się choć jedna figura tego świętego. Kult św. Jana szczególnie widoczny jest w gminach, gdzie dominowało rolnictwo. Według tradycji ludowej Nepomucen był świętym, który chronił pola i zasiewy przed powodzią i suszą. Dlatego też zagłębiając się w historię figur tego świętego zauważamy, iż każde z sołectw należących do gmin Lyski, Gaszowice i Kornowac posiada choć jedną jego figurę. Święty Jan Nepomucen nie jest jedyną postacią czczoną w naszym rejonie. Swoje miejsce znalazła również Matka Boska Pszowska zwana również Matką Boską Uśmiechniętą, z którą związani są

wszyscy mieszkańcy okolicznych miast oraz wsi. Rozwój kultu datuje się na początek wieku XVIII, kiedy to mieszkańcy podczas jednej z corocznych pielgrzymek do Częstochowy zakupili replikę obrazu Matki Boskiej Częstochowskiej i podarowali miejscowemu księdzu proboszczowi. Obraz ten początkowo otaczany był kultem miejscowej ludności i duchowieństwa, jednak już po kilku latach zasłynął w całej okolicy dzięki wielu cudownym uzdrowieniom. Od XIX wieku ruch pielgrzymkowy do sanktuarium maryjnego nasilał się, a kult Matki Bożej Uśmiechniętej przetrwał do dziś. Każdego roku we wrześniu pielgrzymi z okolicznych parafii udają się do Sanktuarium, aby prosić o zdrowie oraz łaski. W Pszowie poza cudownym obrazem znajduje się jeszcze jedno miejsce sacrum jednoczące ludzi. Należy do niego Parafia Pw. Zmartwychwstania Pańskiego Kalwaria Pszowska. Historia tego miejsca sięga początków XX wieku, kiedy to proboszcz pszowski zakupił kawałek ziemi, na którym wybudował trzy kaplice, z czego jedna miała być późniejszym kościołem, jednak prace przerwał wybuch I Wojny Światowej. W miejsce planowanych kaplic ustawiono dębowe słupy, na których zawieszono obrazy namalowane na blasze. Dopiero 17 lat później postanowiono kontynuować budowę Kalwarii. Każdej kaplicy zaprojektowano inny wygląd, a we wnętrzu każdej z nich znajduje się rzeźba ustawiona na cokole, która obrazuje daną stację męki Chrystusa. Zamiast budowy XII kaplicy na polanie górują trzy wielkie krzyże. Kalwarię budowano w najtrudniejszych czasach z ogromnym trudem i poświęceniem wiernych i proboszczów. Na obchody kalwaryjskie przychodzili tu nabożni języka niemieckiego, morawskiego, polskiego. Wspólna modlitwa jednoczyła wiernych różnych narodowości i kultur. Do dziś ów kult istnieje a w nabożeństwach biorą udział wierni z pobliskich parafii. Jednak pielgrzymki do Pszowa nie są jedynymi, jakie funkcjonują na analizowanym terenie. W gminie Jejkowice przed wojną szczególne znaczenie miała parafialna procesja do Jeruzalem – kapliczki znajdującej się na terenie parafii Gaszowice. Ludność podczas tej procesji prosiła w szczególności o pogodę i deszcz. Do dziś wielu mieszkańców udaje się tam z osobistą procesją.

Kolejnym elementem łączącym omawiany obszar jest szeroko rozumiana sfera społeczna. Na terenie gmin włączonych do LGD prężnie działają Ochotnicze Straże Pożarne. Niektóre z oddziałów OSP należą do Krajowego Systemu Ratowniczo – Gaśniczego, wśród nich możemy wymienić między innymi Jejkowice, Pszów, Kobyla, Łąnce, Gaszowice, Szczerbice, Lyski, Zwonowice. Ponadto pomiędzy oddziałami OSP odbywają się gminne zawody strażackie, a najlepsi biorą udział w powiatowych zawodach strażackich. Poza oddziałami straży pożarnej na naszym terenie działają Ludowe Kluby Sportowe. Należą one do Śląskiego Związku Piłki Nożnej podokręg Raciborski bądź Rybnicki. Piłkarze w swoich grupach spotykają się na meczach oraz sparingach. Te wspólne spotkania nie tylko łączą piłkarzy ale każde stanowią element spajający nasze rejony i tworzący więzi między nimi.

Kolejnymi związkami rozwijającymi się na analizowanym terenie są Koła Gospodyń Wiejskich, działające prawie we wszystkich sołectwach interesujących nas gmin, jak również w Jejkowicach i Pszowie, które sołectw nie posiadają. Członkami KGW mogą być wszyscy zainteresowani mieszkańcy a ich celem jest rozwijanie oraz pielęgnowanie tradycji swojego regionu. Popularność oraz rozwój Kół Gospodyń Wiejskich spowodował, że w gminach odbywają się Gminne Turnieje Kół Gospodyń Wiejskich, a zwycięzcy z poszczególnych gmin stają się reprezentantami gminy podczas Powiatowego Turnieju Kół Gospodyń Wiejskich. Spotykając się, koła jednoczą nasz region, nawiązują nowe więzi, a przede wszystkim pielęgnują naszą kulturę, gwarę, tradycje, lokalne zwyczaje czy tradycyjne potrawy. Ważnym elementem decydującym o spójności obszaru jest poczucie wspólnej tożsamości kulturowej mieszkańców. Przejawia się ona m.in. w tradycyjnych strojach ludowych, które są wykorzystywane przez lokalne zespoły pieśni i tańca oraz zwykłych mieszkańców przy okazji różnego rodzaju imprez kulturalnych, a w szczególności świąt chrześcijańskich. Obszar charakteryzuje się również zbiorami różnego rodzaju legend i podań, które opowiadają o wydarzeniach wpływających na historię regionu. Tradycje i obrzędy są w większości związane ze świętami chrześcijańskimi (Wielkanoc, Wielki Post, Boże Narodzenie, Ostatki). Wyjątkowo silnym „przejawem” specyficznej tożsamości kulturowej obszaru jest gwara śląska, cechująca się w dużej mierze naleciałościami z języka niemieckiego i czeskiego (z uwagi na historię i bliskość granicy).

Silną tożsamość lokalną obszaru potwierdza także tradycyjna kuchnia. Potrawy bazują na ziemniakach, kapuście i mięsie, wywodzą się z tradycyjnych pożywnych potraw, które były gotowane dla mężczyzn ciężko pracujących w kopalniach i na polach.

Opisując spójność gmin należących do LGD LYSKOR nie należy pominąć szkolnictwa, które jest niezwykle ważne. W Pszowie działa Zespół Szkół Ponadpodstawowych, w skład którego wchodzi zarówno technikum, jak i branżowa szkoła I stopnia kształcąca w kilku zawodach. Stanowią one podstawę wykształcenia dla wielu młodych ludzi z naszego obszaru. Bliskość położenia, łatwy dostęp do szkoły oraz atrakcyjne kierunki decydują o tym, że młodzież z pobliskich gmin chętnie decyduje się na podjęcie nauki w Pszowie, co z kolei stwarza możliwości nawiązania bliskich kontaktów z innymi uczniami oraz integrację międzygminną. Ponadto dzieci i młodzież z terenu LGD biorą udział we wspólnych projektach edukacyjnych jak np. konkurs ekologiczny organizowany wspólnie przez Gminę Gaszowice i Jejkowice, warsztaty tworzenia biznesplanów i kształtowania

postaw przedsiębiorczych wśród młodzieży realizowane przez LGD dla uczniów wszystkich gmin, projekty miękkie aktywizujące młodzież oraz wiele innych.

Na zakończenie należy wspomnieć o jeszcze jednym obiekcie stanowiącym miejsce wielu spotkań oraz integracji – lodowisku w Pszowie. Stanowi ono w zimie jedno z najpopularniejszych miejsc rekreacji na analizowanym terenie. Jest miejscem spotkań zarówno indywidualnych, jak i grupowych. Szkoły bardzo chętnie organizują szereg wyjazdów na lodowisko w ramach zajęć dodatkowych. Na tym obiekcie odgrywają się również zawody sportowe, wśród których możemy wskazać Powiatowe Zawody Szkół Gimnazjalnych w Łyżwiarstwie Szybkim, jak również Powiatowe Mistrzostwa Szkół Ponadgimnazjalnych w Łyżwiarstwie.

Opisane wyżej elementy świadczące o spójności obszaru LGD powodują, że mieszkańcy uczestniczą w imprezach i wydarzeniach kulturalnych organizowanych przez ościenne gminy wchodzące w skład LGD LYSKOR. Sytuacja ta ma miejsce również ze względu na powiązania rodzinne. Nie bez znaczenia ma również działalność LGD, która w obecnym kształcie działa od 2015 r. i której działalność czy to w ramach projektów współpracy, czy w ramach projektów realizowanych w ramach wdrażania LSR przez różne podmioty poszczególnych gmin członkowskich, czy projektów realizowanych przez LGD ze źródeł innych niż EFRROW spaja mieszkańców obszaru, integruje i przyczynia się do wzmocnienia ich tożsamości kulturowej.

Wszystkie gminy obszaru LGD LYSKOR należą do obszaru Subregionu Zachodniego, a dokładniej położone są w jego centralnej części. W celu wsparcia idei samorządności lokalnej, ochrony wspólnych interesów, wymiany doświadczeń, promocji osiągnięć oraz kultywowania historycznych więzi powstało w 2002 r. stowarzyszenie Związek Gmin i Powiatów Subregionu Zachodniego Województwa Śląskiego z siedzibą w Rybniku. W jego skład, jako członkowie rzeczywiście należą wszystkie gminy omawianego obszaru.

Reasumując, z uwagi na wszystkie wyżej wskazane zależności, należy uznać, iż obszar lokalnej grupy działania Stowarzyszenie LYSKOR niewątpliwie jest spójny i jednolity pod wieloma względami i jest odpowiedni dla strategii.

Analizując ww. obszar w kontekście grup interesu, można je podzielić rozpatrując w trzech perspektywach: grupy interesu sektora publicznego, grupy interesu sektora gospodarczego oraz grupy interesu sektora społecznego. Do pierwszej grupy należą władze gmin, radni gminni czy powiatowi, sołtysi. W drugiej znajdują się przedsiębiorcy oraz rolnicy. W trzeciej grupując interesy poszczególnych organizacji pozarządowych można wyróżnić te, które mają największą ilość i wpływ na rozwój obszaru. Są to: OSP, KGW, kluby sportowe oraz mieszkańcy. Wszystkie te podmioty dążą do realizacji wspólnego celu jakim jest rozwój obszaru i poprawa jakości życia. Pomimo, iż np. OSP i KGW mają różne cele statutowe, to ich działania uzupełniają się i podmioty te często współpracują z sobą np. przy organizacji dożynek w terenie pracują członkowie OSP i KGW, lokalni przedsiębiorcy wspierają finansowo a przedstawiciele samorządu udzielają wsparcia merytorycznego i finansowego.

III PARTYCYPACYJNY CHARAKTER LSR

Sukces realizacji Lokalnej Strategii Rozwoju zależy głównie od identyfikacji i utożsamiania się interesariuszy lokalnych z dokumentem oraz aktywności potencjalnych beneficjentów. Strategia była tworzona z wykorzystaniem modelu partycypacyjnego, który polegał na współuczestniczeniu społeczności lokalnej w pracach nad strategią. Zastosowano min. 4 partycypacyjne metody konsultacji na każdym kluczowym etapie prac nad opracowaniem LSR.

Model partycypacyjny był realizowany na wszystkich etapach prac nad dokumentem strategicznym. W pierwszej kolejności został powołany zespół roboczy (dalej: ZR), w skład którego weszli przedstawiciele każdej z gmin członkowskich oraz kierownik biura LGD. Taki sposób konstrukcji ZR pozwolił na lepsze dotarcie do lokalnej społeczności. Przez cały okres tworzenia strategii LGD prowadziła biuro, w którym na bieżąco udzielano informacji, prowadzono doradztwo oraz przyjmowano uwagi i sugestie mieszkańców dotyczące założeń LSR. Ponadto pracownicy biura prowadzili dyżury telefoniczne. W początkowej fazie realizacji prac nad strategią realizowane były badania diagnostyczne, które opierały się na przeprowadzonych ankietach wśród mieszkańców całego obszaru objętego LSR. Badanie to zostało przeprowadzone internetowo za pomocą narzędzia Google Forms a dla osób, które chciały wypełnić ankietę papierowo, dostępna była ona w takiej formie a następnie w biurze przeniesiono ją do formularza internetowego. W dalszej kolejności w ramach prac diagnostycznych przeprowadzono spotkania konsultacyjne z lokalną społecznością. Spotkania odbyły się w każdej z gmin a ich przedmiotem było zdefiniowanie faktycznych obszarów problemowych, które wymagają interwencji na obszarze objętym LSR. Głos mieszkańców był analizowany i pogłębiany poprzez kolejne diagnozy i analizy statystyczne. Równolegle przez cały okres przygotowania LSR, LGD prowadziła i na bieżąco aktualizowała stronę internetową na potrzeby przygotowania LSR, na której zamieszczano m.in. takie informacje jak godziny otwarcia biura dla mieszkańców, harmonogram spotkań konsultacyjnych z lokalną społecznością oraz wszelkie informacje umożliwiające społeczności lokalnej aktywny udział w procesie budowy LSR (zaproszenia na spotkania, zaproszenia do konsultacji, projekt poszczególnych założeń LSR i – na ostatnim etapie – całego dokumentu, z zaproszeniem do konsultacji). Mieszkańcy oraz przedstawiciele organizacji społecznych i podmiotów gospodarczych byli szeroko informowani o spotkaniach (ogłoszenia na stronie internetowej LGD oraz gmin członkowskich, plakaty, informacje na portalu społecznościowym, zaproszenia mailowe wysłane do Członków LGD, zaproszenia skierowane do lokalnych liderów). Szeroko zakrojony sposób informowania pozwolił na dotarcie do grona mieszkańców obszaru o różnym profilu działalności, w różnym przekroju wiekowym.

W ramach opracowywania dokumentu strategicznego odbyło się w sumie 8 spotkań konsultacyjnych. Pierwsze 5 miało charakter wstępny diagnostyczny i były prowadzone w oparciu o jednolity schemat, który umożliwił porównywanie wyników i wyciągnięcie trafnych wniosków: 1. Powitanie uczestników, wprowadzenie i prezentacja celów spotkania. 2. Krótka prezentacja dotychczasowych rezultatów realizacji Programu LEADER na obszarze LGD LYSKOR. 3. Identyfikacja obszarów problemowych/interwencji i kierunków rozwoju zaproponowanych przez uczestników spotkania wraz z rekomendacjami w zakresie strategicznych kierunków rozwoju (analiza SWOT) 4. Tworzenie sprecyzowanych celów zgodnie z oczekiwanymi kierunkami rozwoju, które zostaną ujęte w LSR. 5. Wskazanie przykładowych zadań, które należy zrealizować dzięki wdrażaniu LSR. Spotkania te odbyły się w każdej z gmin partnerskich:

- 22.06.2022 r. – Gaszowice, 16 uczestników oraz Jejkowice, 9 uczestników
- 23.06.2022 r. – Pszów, 20 uczestników
- 29.06.2022 r. – Kornowac (sołectwo Kobyła), 20 uczestników oraz Lyski, 10 uczestników

W spotkaniach tych wzięli udział przedstawiciele różnych grup interesariuszy, w tym grup interesu sektora publicznego (wójtowie, sołtysi, radni), gospodarczego (przedsiębiorcy), społecznego (członkowie KGW, OSP i innych NGO) oraz mieszkańcy. Przedstawiciele tych grup interesu kontynuowali swoje zaangażowanie w kolejnych etapach tworzenia LSR, aż do przyjęcia jej ostatecznego kształtu. Taki udział jest reprezentatywny dla lokalnej społeczności – angażuje przedstawicieli różnych grup interesu, pozwala na wzięcie pod uwagę ich poglądów na dane kwestie i daje szerokie spojrzenie na poszczególne zakresy wymagające interwencji. Z osobami tymi utrzymywany jest stały kontakt, ponadto znaczna część z nich to członkowie LGD. Będą oni zatem zapraszani do współpracy podczas wdrażania LSR, jej aktualizacji i ewentualnych zmian zakresów wsparcia.

Dzięki przeprowadzonym badaniom ankietowym i wstępnym spotkaniom konsultacyjnym ustalono najważniejsze potrzeby i propozycje działań w poszczególnych obszarach.

W kwestiach społecznych najczęściej proponowano takie przedsięwzięcia jak: imprezy rekreacyjno-integracyjne, organizacja czasu pozaszkolnego dla dzieci i młodzieży poprzez umożliwienie im dostępu do edukacji poza formalnej, zajęcia podnoszące

kompetencje i kwalifikacje mieszkańców, wspieranie działań inicjowanych przez organizacje pozarządowe, szeroko rozumiane wsparcie w realizacji polityki senioralnej, zarówno poprzez tworzenie infrastruktury jak i organizację działań miękkich, wsparcie usług włączających społecznie osoby w niekorzystnej sytuacji, zajęcia aktywizujące społeczności lokalne, pomoc osobom niepełnosprawnym i ich opiekunom, w tym organizacja opieki wytchnieniowej.

W zakresie przedsiębiorczości zgłoszono zapotrzebowanie na inicjatywy wspierające osoby, które chcą założyć własną działalność bez względu na branżę, istotny jest jedynie przewidywany dodatni wynik ekonomiczny. Ponadto konieczne jest wsparcie dla przedsiębiorstw, które już działają aby mogły obniżyć koszty, zwiększać konkurencyjność i budować swoją markę na rynku, również ponadlokalnym.

W ramach wsparcia infrastruktury publicznej i dziedzictwa lokalnego ustalono, iż należy wspierać budowę nowych i modernizację infrastruktury służącej lokalnej społeczności, w tym m.in. domy kultury, świetlice, infrastrukturę sportową, infrastrukturę turystyczną (skwery, miejsca postojowe, wiaty itp.) z uwzględnieniem obniżenia kosztów utrzymania tych obiektów oraz zakładających działania proekologiczne tj. termomodernizacja tych obiektów i wykorzystanie odnawialnych źródeł energii.

Znaczna większość wymienionych potrzeb znajduje swoje odzwierciedlenie w ostatecznej wersji celów i przedsięwzięć oraz wpisuje się w zakresy PS WPR na lata 2023-2027 oraz w EFS+ w zakresie dedykowanym dla instrumentu RLKS.

Kolejne 3 spotkania miały charakter szczegółowy. Wzięli w nich udział przedstawiciele grup interesu wszystkich trzech sektorów oraz mieszkańcy z wszystkich gmin partnerskich. Dotyczyły poszczególnych obszarów tematycznych:

- Ochrona środowiska oraz infrastruktura publiczna obszaru – 21.04.2023 r., Lyski, 20 uczestników
- Rynek pracy i przedsiębiorczość na obszarze – 25.04.2023 r., Jejkowice, 17 uczestników
- Poprawa jakości życia na obszarze - poczucie współuczestnictwa i współtworzenia, możliwości samorealizacji – 27.04.2023 r., Lyski, 12 uczestników.

W ramach poszczególnych obszarów tematycznych w efekcie wskazano przykładowe typy projektów, które powinny być realizowane w ramach LSR. W zakresie prac związanych z doprecyzowaniem celów i priorytetów LSR udział partycypacyjny odbywał się poprzez konsultacje ZR oraz innych przedstawicieli obszaru LGD z ekspertem zewnętrznym. Uwagi zgłaszane przez lokalną społeczność w ramach konsultacji zostały poddane przez ZR analizie i w znacznej części przyjęte. Jednak część odrzucono, mając na uwadze jakość i cel, jakiemu ma służyć LSR oraz brak możliwości realizacji niektórych proponowanych działań, które nie mieszczą się w zakresie wsparcia w ramach RLKS. Kluczowe założenia LSR, w tym określenie kierunków wsparcia, grup znajdujących się w niekorzystnej sytuacji i grup docelowych poddano konsultacjom poprzez zamieszczenie w dniu 5 maja 2023 r. na stronie internetowej LGD i zaproszenie do zgłaszania uwag do dnia 18 maja 2023 r. Żadne uwagi nie wpłynęły.

Przed zatwierdzeniem LSR przez Walne Zebranie Członków, dokument ten został w całości poddany konsultacjom poprzez wywieszenie w dniu 22 maja 2023 r. na stronie internetowej LGD wraz z zaproszeniem do zapoznania się i wnoszenia uwag do dnia 29 maja 2023 r. Żadne uwagi nie wpłynęły. Ostatnim etapem było przyjęcie strategii przez Walne Zebranie Członków Stowarzyszenia LYSKOR, co nastąpiło 30 maja 2023 r.

Przyjęcie strategii nie oznacza jej wdrożenia w dokładnym kształcie. W trakcie wdrażania LSR w wyniku np. autokontroli, kontroli przez podmiot zewnętrzny, monitoringu, ewaluacji czy zmiany przepisów regulujących RLKS może okazać się, że konieczna będzie aktualizacja LSR. W takim przypadku dokument będzie aktualizowany również przy udziale lokalnej społeczności w następujący sposób: organizacja spotkań konsultacyjnych a także prowadzenie konsultacji drogą telefoniczną, mailową, osobiście w biurze. Ponadto propozycje zmian zamieszczone zostaną na stronie internetowej LGD wraz z zaproszeniem do składania uwag i propozycji zmian. Wdrażanie LSR będzie nadal angażowało przedstawicieli różnych interesariuszy aby kierunek wsparcia odpowiadał jak najlepiej potrzebom obszaru. W proces wdrażania LSR angażowani będą przedstawiciele różnych grup interesu. Szczegóły określa Plan Komunikacji. Zakłada on informowanie lokalnej społeczności na każdym kluczowym etapie wdrażania strategii o podjętych przez LGD działaniach.

Wszystkie działania i projekty realizowane będą zgodnie z zasadami horyzontalnymi określonymi w art. 9 rozporządzenia 2021/1060, w tym będą zgodne z zasadą równości szans i niedyskryminacji, w tym dostępności dla osób z niepełnosprawnościami, Kartą Praw Podstawowych Unii Europejskiej, Konwencją o Prawach Osób Niepełnosprawnych oraz z zasadą zrównoważonego rozwoju.

IV ANALIZA POTRZEB I POTENCJAŁU LSR

Przedstawiona diagnoza jest wynikiem analizy danych statystycznych pochodzących z oficjalnej statystyki GUS, informacji i danych przekazanych przez ośrodki pomocy społecznej oraz samorządy objęte obszarem działalności LGD LYSKOR, inne ogólnodostępne bazy danych społeczno-gospodarczych oraz wyników przeprowadzonych badań ankietowych.

W celach porównawczych poza danymi z końca 2021 r. (a w przypadku, gdy dane dostępne również z 2022 r.) w niektórych analizach umieszczono dane z lat poprzednich – aby zobrazować dynamikę zmian i kierunki rozwoju poszczególnych obszarów funkcjonowania społeczności lokalnych.

Analiza potrzeb i potencjału obszaru jest punktem wyjścia do analizy SWOT, celów i przedsięwzięć Lokalnej Strategii Rozwoju oraz wskaźników ich realizacji.

Analizując potrzeby rozwojowe i potencjał obszaru, odniesiono się jedynie do najważniejszych obszarów, na które LSR może mieć wpływ. Pominięto takie, których zakres nie wpisuje się w interwencję Leader.

IV.1 INFRASTRUKTURA

Stan infrastruktury na obszarze objętym LSR został zanalizowany w kontekście ewentualnej rewitalizacji jako kompleksowego procesu przestrzenno-infrastrukturalnego. Układ drogowy zapewnia dość dobrą komunikację centralnych ośrodków gminnych, jak i mniejszych miejscowości czy to między nimi czy też z urzędem gminy czy innymi obiektami infrastruktury publicznej. Znacznie słabiej rozwinięta jest komunikacja kolejowa, na terenie LGD znajdują się tylko 3 stacje kolejowe – 2 w gminie Lyski i 1 w gminie Gaszowice.

Na obszarze LGD skomunikowanie transportem publicznym jest zróżnicowane. Atutem jest obsługa dużych przedsiębiorstw linii autobusowych znajdujących się na terenie LGD, natomiast za niedogodność uważać można niedostateczne skomunikowanie pomiędzy nimi, zwłaszcza na granicy powiatów. Nie leży to jednak w zakresie interwencji Leader.

W zakresie przyłączenia budynków do sieci wodociągowej, w trzech gminach członkowskich jest to niemal pełne podłączenie. W dwóch gminach nadal kilka procent budynków nie zostało podłączonych do wodociągu. Znacznie gorzej sytuacja przedstawia się w zakresie przyłącza do sieci kanalizacyjnej. W zależności od gminy, procent waha się od 18,4 do 57,1. W każdym przypadku jest to jednak niedostateczna ilość.

Tabela 1. Stan podłączenia budynków mieszkalnych podłączonych do wodociągu lub kanalizacji

Gmina	Budynki mieszkalne podłączone do wodociągu - w % ogółu budynków mieszkalnych	Budynki mieszkalne podłączone do kanalizacji - w % ogółu budynków mieszkalnych
Kornowac	100	27,7
Gaszowice	99,6	45,1
Jejkowice	100	57,1
Lyski	93,7	18,4
Pszów	94,6	42,7

Źródło: <http://stat.gov.pl/> - Bank Danych Lokalnych, stan na 31.XII.2021 r.

W badaniu ankietowym na pytanie „Czy Pana/Pani zdaniem stan infrastruktury technicznej w gminie jest dobry? (gazociągi, sieć kanalizacyjna, wodociągi, przewody elektryczne itp.)” w skali 1-10, gdzie 1 oznacza „zdecydowanie tak” a 10 oznacza „zdecydowanie nie” średnia odpowiedzi wyniosła 5,17. Oznacza to, że ocena infrastruktury technicznej mieści się w średniej a respondenci nie wskazują jednoznacznie czy jest dobrej czy też złej jakości. Jednocześnie w odpowiedzi na pytanie dotyczące propozycji infrastruktury publicznej, jaką należy wesprzeć w ramach LSR znalazły się przede wszystkim takie jak: miejsca spotkań kulturalnych, zielone skwery czy parki przyjazne dorosłym i dzieciom, trasy biegowe czy rowerowe, siłownie, infopunkty, tablice informacyjne dla turystów, muzea i miejsca pamięci, tężnia czy zagospodarowanie terenów po KWK „Anna”. Wskazano także

inwestycje w sieć energetyczną czy basen jednakże z uwagi na zakres merytoryczny czy finansowy, interwencja w tym zakresie jest niemożliwa.

Mieszkańcy pytani o infrastrukturę publiczną pomijali jednak infrastrukturę techniczną na rzecz potrzeb w zakresie infrastruktury rekreacyjnej czy kulturalnej. Ze względu na charakter górniczy gmin tworzących obszar LGD nie sposób pominąć zdegradowanych terenów pokopalnianych, w szczególności w Pszowie po zlikwidowanej kopalni węgla kamiennego „ANNA”. Zarówno poszczególne budynki, hałdy, jak i nieruchomości po zasypanych szybach kopalnianych, ze względu na długoletnią eksploatację złóż węgla odznaczają się wysokim poziomem degradacji. Zagospodarowywanie powyższej przestrzeni i przywrócenie jej mieszkańcom obszaru LGD oraz podmiotom gospodarczym konieczne jest w celu wyjścia z sytuacji kryzysowej i osiągnięcia trwałego oraz zrównoważonego rozwoju. Obecnie tereny pokopalniane negatywnie wpływają na środowisko naturalne, obniżają estetykę przestrzeni, są zagrożeniem dla mieszkańców, a przede wszystkim negatywnie wpłynęły na sytuację ekonomiczno – gospodarczą. Dlatego należy podjąć działania, w efekcie których przestrzeń ta zostanie ożywiona i zyska nowe funkcje, poprzez przywrócenie im wartości użytkowych, w tym na cele edukacyjne, gospodarcze i społeczne, a także kulturalne i turystyczne dzięki czemu będzie to ogólnodostępne miejsce oferujące usługi mieszkańcom, podmiotom gospodarczym, instytucjom oraz osobom chcącym założyć działalność gospodarczą.

IV.2 DEMOGRAFIA

Grupę mieszkańców charakteryzuje przede wszystkim sytuacja demograficzna. Dane statystyczne wskazują na malejący trend jeśli chodzi o liczbę ludności obszaru LGD. Jednocześnie w poszczególnych gminach liczba mieszkańców waha się, raz rosnąc a raz malejąc. W skali całego obszaru liczba mieszkańców maleje, jednakże nie jest to drastyczny spadek. Ogólnie cały obszar ma powierzchnię 131 km². Największy teren zajmuje gmina Lyski (57 km²), najmniejszy – gmina Jejkowice (8 km²). Średnia gęstość zaludnienia wynosi ponad 322 osoby/km².

Tabela 2. Sytuacja demograficzna w gminach tworzących LGD

Gmina	Liczba ludności (osoby) stan na 31 XII 2019	Liczba ludności (osoby) stan na 31 XII 2020	Liczba ludności (osoby) stan na 31 XII 2021	Powierzchnia (km ²) stan na 31 XII 2021	Gęstość zaludnienia stan na 31 XII 2021
Kornowac	5159	5161	5114	26	195,2
Gaszowice	9798	9774	9820	20	494,7
Jejkowice	4154	4151	4155	8	547,4
Lyski	9654	9718	9714	57	169,3
Pszów	13844	13330	13218	20	646,7
RAZEM	42 609	42 134	42 021	131	x

Źródło: <http://stat.gov.pl/> - Bank Danych Lokalnych

Tabela 3. Ludność wg płci i grup wieku – stan na 31.12.2019, 31.12.2020, 31.12.2021

Gmina	Ogółem (osoba) – 2019 r.			w wieku przedprodukcyjnym – 14 lat i mniej (osoba) – 2019 r.			w wieku produkcyjnym – 15-59 lat kobiety, 15-64 lata mężczyźni (osoba) - 2019 r.			w wieku poprodukcyjnym – (osoba) – 2019 r.		
	ogółem	mężczyźni	kobiety	ogółem	mężczyźni	kobiety	ogółem	mężczyźni	kobiety	ogółem	mężczyźni	kobiety
Kornowac	5159	2527	2632	849	441	408	3365	1771	1594	945	315	630
Gaszowice	9798	4879	4919	1719	880	839	6180	3335	2845	1899	664	1235
Jejkowice	4154	2078	2076	741	392	349	2697	1445	1252	716	241	475
Lyski	9654	4731	4923	1364	698	666	6289	3372	2917	2001	661	1340
Pszów	13844	6811	7033	2000	1044	956	8937	4776	4161	2907	991	1916
RAZEM	42 609	21 026	21 583	6 673	3 455	3 218	27 468	14 699	12 769	8 468	2 872	5 596

Gmina	Ogółem (osoba) – 2020 r.			w wieku przedprodukcyjnym – 14 lat i mniej (osoba) – 2020 r.			w wieku produkcyjnym – 15-59 lat kobiety, 15-64 lata mężczyźni (osoba) - 2020 r.			w wieku poprodukcyjnym – (osoba) – 2020 r.		
	ogółem	mężczyźni	kobiety	ogółem	mężczyźni	kobiety	ogółem	mężczyźni	kobiety	ogółem	mężczyźni	kobiety
Kornowac	5161	2533	2628	908	477	431	3298	1739	1559	955	317	638
Gaszowice	9774	4835	4939	1775	903	872	6087	3257	2830	1912	675	1237
Jejkowice	4151	2059	2092	790	401	389	2633	1419	1214	728	239	489
Lyski	9718	4776	4942	1520	788	732	6209	3341	2868	1989	647	1342
Pszów	13330	6529	6801	1962	1023	939	8466	4536	3930	2902	970	1932
RAZEM	42 134	20 732	21402	6 955	3 592	3 363	26 693	14 292	12 401	8 486	2 848	5 638

Gmina	Ogółem (osoba) – 2021 r.			w wieku przedprodukcyjnym - 14 lat i mniej (osoba) – 2021 r.			w wieku produkcyjnym – 15-59 lat kobiety, 15-64 lata mężczyźni (osoba) - 2021 r.			w wieku poprodukcyjnym – (osoba) – 2021 r.		
	ogółem	mężczyźni	kobiety	ogółem	mężczyźni	kobiety	ogółem	mężczyźni	kobiety	ogółem	mężczyźni	kobiety
Kornowac	5114	2520	2594	886	466	420	3271	1729	1542	957	325	632
Gaszowice	9820	4856	4964	1772	908	864	6109	3268	2841	1939	680	1259
Jejkowice	4155	2067	2088	774	394	380	2636	1422	1214	745	251	494
Lyski	9714	4779	4935	1548	805	743	6188	3326	2862	1978	648	1330
Pszów	13218	6478	6740	1952	1017	935	8343	4491	3852	2923	970	1953
RAZEM	42 021	20 700	21 321	6 932	3 590	3 342	26 547	14 236	12 311	8 542	2 874	5 668

Źródło: <http://stat.gov.pl/> - Bank Danych Lokalnych

Powyższe dane wskazują, iż rośnie liczba osób w wieku przedprodukcyjnym, choć w roku 2021 nastąpiła drobna korekta. Jednakże przy ogólnym spadku liczby ludności dzieci i młodzież stanowią większy odsetek niż kilka lat temu. Nadal jednak jest ich mniej, niż osób w wieku poprodukcyjnym. Ta liczba osób również rośnie w udziale populacji. Oznacza to, iż ta grupa osób powinna być tym bardziej wspierana i aktywizowana. Jeśli chodzi o seniorów to zazwyczaj są to osoby posiadające dużą wiedzę na temat historii czy kultury obszaru czy też tzw. mądrość życiową. Odpowiednie przedsięwzięcia mogą pozwolić wykorzystać te doświadczenia i potencjał. W przypadku ludzi młodych należy zadbać o ich odpowiednie przygotowanie do życia. Kwestia wykształcenia zapewniona jest przez sprawnie działające placówki szkolno-przedszkolne. Realizują one program nauczania. Niezwykle istotne jest jednak, aby wzbogacić go o umiejętności miękkie, kompetencje przydatne w dorosłym życiu czy też o dodatkowe zajęcia ogólnorozwojowe, z których można korzystać w pobliżu miejsca zamieszkania bez konieczności organizacji dojazdu do większych miast.

Zmiana liczby ludności wynika z przyrostu naturalnego i z sytuacji migracyjnej. Jak wskazują dane, w ostatnich latach przyrost naturalny w każdej z gmin był ujemny. Analizując natomiast dane dotyczące salda migracji zauważyć można, iż w dwóch z pięciu był on ujemny, w pozostałych trzech dodatni. Wyniki dodatnie są konsekwencją trendu osiedlania się mieszkańców miast na obszarach wiejskich. Przy poprawiającej się infrastrukturze drogowej oraz spopularyzowaniu pracy zdalnej ludzie wybierając miejsce zamieszkania nie przywiązują już takiej uwagi do bliskości miejsca pracy. Ponadto wzrasta mobilność społeczeństwa. Jednakże warunki pracy, sytuacja na rynku pracy i warunki dla rozwoju przedsiębiorczości nadal pozostają ważnym czynnikiem przy wyborze miejsca zamieszkania. Stąd też konieczność wspierania istniejących i nowych przedsiębiorców.

Obszar LGD powinien wzmacniać konkurencyjność oferowanych usług społecznych i publicznych. Podnoszenie jakości oferty edukacyjnej i kulturalnej może być czynnikiem przyciągającym nowych mieszkańców i zachęcających obecnych do dalszego zamieszkiwania na tym terenie. Zagrożenie związane z tendencją do „odpływu” młodych mieszkańców poza obszar LGD (do dużych ośrodków miejskich typu Gliwice czy Katowice lub zagranicę) zostało wskazane podczas spotkań konsultacyjnych przeprowadzonych na potrzeby diagnozy i analizy SWOT. Mieszkańcy zgodnie stwierdzili, iż wiek 19-24 to czas, w którym młodzi ludzie powinni wyjeżdżać, kształcąc się w dużych ośrodkach naukowych, jednakże bolączką jest fakt, iż nie chcą oni powracać aby mieszkać i realizować się w swoich małych ojczyznach. Stąd konieczne jest zapewnienie wsparcia w takich kierunkach, które uczynią obszar LGD atrakcyjnym do zamieszkania, z różnymi możliwościami rozwoju mieszkańców.

Tabela 4. *Ruch naturalny w gminach LGD – stan na 31.12.2021 r.*

Gmina	Przyrost naturalny na 1000 mieszkańców	Saldo migracji na 1000 mieszkańców
Kornowac	-4,47	-3,9
Gaszowice	-2,24	5,2
Jejkowice	-0,72	2,2
Lyski	-6,80	4,4
Pszów	-5,81	-3,3

Źródło: <http://stat.gov.pl/> - Bank Danych Lokalnych

IV.3 GOSPODARKA

Do niedawna punktem wspólnym wszystkich gmin tworzących LGD był związek z funkcjonującymi nieopodal kopalniami węgla kamiennego. Obecnie mieszkańcy znajdują zatrudnienie w innych branżach. Duże znaczenie ma również prowadzenie działalności gospodarczej przez mieszkańców. Na obszarze LGD LYSKOR dominują mikro - oraz małe przedsiębiorstwa.

Tabela 5. *Podmioty gospodarcze na obszarze LGD – stan na 31.12.2021 r.*

Gmina	Liczba zarejestrowanych podmiotów w bazie REGON	Liczba podmiotów zarejestrowanych w bazie REGON na 100 mieszkańców
Kornowac	437	8,55
Gaszowice	887	9,03
Jejkowice	396	9,53
Lyski	853	8,78
Pszów	868	6,57

Źródło: <https://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/podmioty-gospodarcze-wyniki-finansowe/zmiany-strukturalne-grup-podmiotow/miesieczna-informacja-o-podmiotach-gospodarki-narodowej-w-rejestrze-regon/>

Dane z rejestru REGON wskazują, że na koniec 2021 r. zarejestrowanych było 3441 podmiotów. Ich liczba na przestrzeni lat stale rośnie. Najmniej podmiotów gospodarczych zarejestrowanych było w gminie Jejkowice, najwięcej w gminie Gaszowice. Bezwzględne liczby nie obrazują jednak właściwie sytuacji gospodarczej obszaru. W związku z tym posłużono się wskaźnikiem liczba podmiotów zarejestrowanych w bazie REGON przypadająca na 100 mieszkańców. Analizując liczbę podmiotów gospodarczych wg tego wskaźnika okazuje się, iż największy odsetek znajduje się w gminie Jejkowice, najmniejszy zaś w Pszowie.

Na terenie LGD nie funkcjonują przedsiębiorstwa państwowe. Z kolei ponad 87% zarejestrowanych podmiotów stanowią osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą.

Słabo rozwinięte są podmioty działające w formie spółdzielni – zaledwie dwie na całym obszarze. Jeśli chodzi o spółki, to nadal bardzo popularne jest prowadzenie działalności gospodarczej w formie spółki cywilnej. Spółki prawa handlowego są na podobnym poziomie ilościowym. Dane wskazują na duże rozdrobnienie przedsiębiorczości.

Tabela 6. Podmioty gospodarcze z obszaru LGD LYSKOR wg formy prawnej

Gmina	Spółki handlowe	Spółki cywilne	Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą
Kornowac	15	28	358
Gaszowice	47	37	767
Jejkowice	23	26	326
Lyski	52	49	697
Pszów	61	60	724
RAZEM	198	200	2872

Źródło: <http://stat.gov.pl/> - Bank Danych Lokalnych, stan na 31.XII.2021 r.

Dominującą sekcją wśród podmiotów gospodarczych jest sekcja G „Handel i naprawy”, sekcja F „Budownictwo” oraz sekcja C „Przetwórstwo przemysłowe”. Słabo rozwinięta jest branża związana z obsługą turystów - Sekcja I – „Działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi” stanowi niewielki odsetek.

Dane potwierdzają ponadto, że sektor rolniczy nie jest dominującym na obszarze. Nie przewiduje się zatem wsparcia dedykowanego wyłącznie rolnikom. Kierunek ten potwierdziły konsultacje społeczne oraz wyniki ankiet.

IV.4 RYNEK PRACY

Sytuacja na rynku pracy obecnie jest dobra. Nastąpiła zdecydowana poprawa na przestrzeni ostatnich kilku lat.

Wg stanu na 31.03.2023 r. stopa bezrobocia w kraju wyniosła 5,4% a w województwie śląskim 3,9%. W odniesieniu do powiatów, najniższa stopa bezrobocia występuje w powiecie raciborskim (gm. Kornowac) i jest równa średniej dla województwa tj. 3,9%. Z kolei w powiecie rybnickim (gminy Lyski, Gaszowice i Jejkowice) stopa bezrobocia w marcu 2023 r. wynosiła 5,4% zaś w wodzisławskim (obejmującym Pszów) wyniosła 5,3%. Dla tych dwóch powiatów stopa bezrobocia była wyższa od średniej w województwie i zrównana ze średnią krajową. Nadal jednak jest to poziom bardzo niski, ponadto na przestrzeni ostatnich kilku lat bezrobocie sukcesywnie spada.

Tabela 7. Pracujący i bezrobotni na obszarze LGD – stan na 31.12.2021 r.

Gmina	Liczba pracujących (osoba)	Liczba bezrobotnych zarejestrowanych (osoba)	Liczba bezrobotnych kobiet (osoba)	Udział bezrobotnych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym (%)	Udział bezrobotnych kobiet w liczbie ludności w wieku produkcyjnym (%)
Kornowac	400	66	41	2,1	2,8
Gaszowice	849	109	69	1,9	2,6
Jejkowice	553	39	28	1,6	2,4
Lyski	1462	97	58	1,6	2,1
Pszów	1084	222	130	2,8	3,5

Źródło: <http://stat.gov.pl/> - Bank Danych Lokalnych

Tabela 8. Pracujący i bezrobotni na obszarze LGD – stan na 31.12.2022 r.

Gmina	Liczba pracujących (osoba)	Liczba bezrobotnych zarejestrowanych (osoba)	Liczba bezrobotnych kobiet (osoba)	Udział bezrobotnych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym (%)	Udział bezrobotnych kobiet w liczbie ludności w wieku produkcyjnym (%)
Kornowac	bd	46	35	bd	bd
Gaszowice	bd	95	62	bd	bd
Jejkowice	bd	36	23	bd	bd
Lyski	bd	72	46	bd	bd
Pszów	bd	199	117	bd	bd

Źródło: <http://stat.gov.pl/> - Bank Danych Lokalnych

Dane wskazują, że sytuacja na rynku pracy jest porównywalna bądź lepsza niż przeciętne warunki w kraju. Dane wskazują także, że kobiety są w gorszej sytuacji na rynku pracy niż mężczyźni. Najbardziej niepokojąca sytuacja, jeśli chodzi o bezrobocie, ma miejsce w Pszowie.

Podobnie sytuacja wygląda w opinii respondentów biorących udział w badaniu ankietowym na potrzeby diagnozy. Respondenci pytani byli o to, czy na obszarze gmin powstaje odpowiednia liczba miejsc pracy oraz o to, czy obecnie konieczne jest stworzenie nowych miejsc. W skali od 1 do 10 badani mieli ocenić czy niezbędne jest podejmowanie działań mających na celu utworzenie nowych miejsc pracy, przy czym 1 oznaczało, że zdecydowanie się zgadzają, a 10 oznaczało, że zdecydowanie się nie zgadzają. W odniesieniu do pytania dotyczącego powstawania miejsc pracy średnia odpowiedzi wyniosła 4,97. Natomiast w kwestii oceny konieczności tworzenia nowych miejsc średnia odpowiedzi wyniosła 7,30 co wskazuje, iż raczej nie jest konieczne tworzenie nowych miejsc pracy. Jednocześnie zagadnienie to zostało doprecyzowane podczas konsultacji społecznych. Uczestnicy zarówno pierwszych spotkań, jak i kolejnych, tematycznych w dziedzinie rynku pracy doprecyzowali, iż aktualnie stopa bezrobocia oscyluje wokół poziomu bezrobocia naturalnego. Wręcz nieraz trudno jest znaleźć pracownika, zwłaszcza rzemieślników, co jest efektem zamykania klas branżowych w okolicy oraz ściąganie pracowników do dużego zakładu pracy znajdującego się nieopodal. Jednakże uzależnienie społeczeństwa od dużego pracodawcy generuje zagrożenie, iż w razie jego trudności spora liczba osób pozostanie bez zatrudnienia. Z takimi problemami mierzone się stosunkowo niedawno gdy zamykano okoliczne kopalnie. Pożądane jest zróżnicowanie ośrodków tworzących miejsca pracy. Należy zatem wspierać tworzenie nowych miejsc pracy w ramach samozatrudnienia a istniejących przedsiębiorców w rozwoju, automatyzacji procesów, obniżaniu kosztów działalności, podnoszeniu konkurencyjności. Pozwoli to na dywersyfikację miejsc pracy, stworzenie ciekawej alternatywy dla osób zatrudnionych i tym samym podniesienie atrakcyjności obszaru jako miejsca do realizacji ambicji zawodowych.

Tabela 9. Charakterystyka bezrobocia na obszarze LGD – stan na 31 XII 2021 r.

Gmina	Liczba bezrobotnych zarejestrowanych ogółem	Kobiety bezrobotne	Bezrobotni do 30 r.ż.	Bezrobotni pow. 50 r.ż.
Kornowac	66	41	21	11
Gaszowice	109	69	34	25
Jejkowice	39	28	13	7
Lyski	97	58	27	25
Pszów	222	130	50	54

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych statystycznych PUP w Raciborzu www.raciborz.praca.gov.pl, PUP w Rybniku www.rybnik.praca.gov.pl, i PUP w Wodzisławiu Śląskim www.wodzislawsaski.praca.gov.pl

Powyższa tabela obrazuje strukturę bezrobocia. Ogólnie rzecz biorąc średnio kobiety stanowią ponad 58% bezrobotnych. Jest to w dużej mierze konsekwencją modelu rodziny, w którym kobiety rezygnują z pracy zawodowej zajmując się dziećmi i po kilkuletniej przerwie wracają na rynek pracy. Często konieczne jest wówczas uzupełnienie kwalifikacji, które w tym czasie się zdewaluowały. ¼ osób bezrobotnych to ludzie młodzi do 30 roku życia, co jest ułamkiem dość wysokim biorąc pod uwagę dostępność miejsc pracy. Dane Powiatowych Urzędów Pracy zbierane są w przedziale do 30 r.ż., jednak obecnie planuje się obniżyć przedział wiekowy do 25 r.ż. zgodnie z trendami unijnymi. Jest to także wiek, w którym wchodzi się dopiero na rynek pracy po ukończeniu kształcenia. Trzecią grupą są osoby powyżej 50 r.ż. a ich liczebność jest porównywalna z młodymi bezrobotnymi. Ww. osoby są uznawane za osoby w szczególnej sytuacji na rynku pracy, w związku z tym wskazane jest wspieranie inicjatyw na rzecz ich aktywizacji, podnoszenia lub zmiany kwalifikacji, nabywania nowych umiejętności czy zachęcania ich do rozpoczynania działalności gospodarczej.

Obraz rynku pracy wyłaniający się z danych statystycznych nie jest oczywiście pełny – dane dotyczą bezrobocia rejestrowanego i pomijają bezrobocie ukryte i dobrowolne, z kolei dane dotyczące pracujących nie obejmują osób pracujących w tzw. szarej strefie lub wyjeżdżających sezonowo za granicę w celach zarobkowych.

IV.5 SEKTOR SPOŁECZNY

Na obszarze objętym LSR działa wiele organizacji pozarządowych. W 2022 r. było ich ponad siedemdziesiąt, w tym stowarzyszenia rejestrowe i zwykłe. Do najliczniejszych należą OSP, KGW oraz kluby sportowe. Oprócz nich działają również inne stowarzyszenia, o zróżnicowanych celach statutowych.

Na obszarze działa ok. 20 klubów sportowych. Oferują one swego rodzaju ofertę spędzania czasu wolnego – z jednej strony dla zawodników, z drugiej strony – dla kibiców. Kluby finansują swoją działalność w dużej mierze ze środków pozyskiwanych z budżetów gmin poprzez udzielane dotacje. Najczęściej jednak dotacje te nie wystarczają na przeprowadzenie gruntownych remontów infrastruktury sportowej będącej w dyspozycji klubów.

Oprócz LKS-ów i UKS-ów na obszarze działają jednostki ochotniczej straży pożarnej, które oprócz zabezpieczenia przeciwpożarowego zajmują się także aktywizacją młodych osób, próbując zachęcać ich do wstąpienia do straży. Mają również możliwość organizowania wydarzeń o charakterze integracyjnym, rekreacyjnym czy kulturalnym. Na całym obszarze działa ich bardzo wiele – praktycznie w każdym sołectwie.

Kolejną grupą, która zrzesza mieszkańców są KGW. Skupiają się one przede wszystkim na zachowaniu dziedzictwa niematerialnego – tradycji, zwyczajów (w tym również kulinarnych), gwary, sztuki ludowej. Nie obserwuje się jednak znaczącego wzrostu liczby członków tych organizacji. Członkinie KGW zwłaszcza zgłaszają uwagi, iż trudno jest zaangażować osoby młode w działalność koła. Wsparcie tych podmiotów w organizacji wydarzeń czy przedsięwzięć może wpłynąć na ich wizerunek wśród społeczności i zachęcić inne osoby do włączenia się w ich działalność (jeśli nie jako członkowie, to jako wolontariusze, czy po prostu osoby pomagające).

Pozostałe organizacje społeczne to różnego rodzaju zespoły taneczne, chóry i stowarzyszenia, które poprzez swoje działania przyczyniają się do rozszerzenia oferty spędzania czasu wolnego głównie dla mieszkańców, ale także dla turystów. Poza tym tego rodzaju inicjatywy służą często promocji obszaru na zewnątrz.

Ważnymi animatorami życia kulturalnego są samorządowe instytucje kultury (domy/ośrodki kultury i biblioteki a w gminie Lyski także Ośrodek Wspierania Rodziny). Ponadto rolę tę często pełnią same Urzędy Gminy, organizując eventy kulturalne jak na przykład dożynki gminne, czy też współorganizując powiatowe a nawet wojewódzkie. Poza tym w poszczególnych gminach urzędy organizują cykliczne, wpisane na stałe w kalendarz wydarzenia takie jak hubertus, turniej sołectw, święto dyni i inne.

Wszelkie działania w sferze aktywizacji społeczności lokalnych i ich integracji pozwalają na rozwijanie potencjału wewnętrznego obszaru. Poza tym sprzyjają zapewnianiu poczucia bezpieczeństwa – funkcjonowanie w zintegrowanej społeczności wiąże się z mniejszą anonimowością, a tym samym zwiększa poczucie bezpieczeństwa (np. pomoc sąsiedzka, osoby obce są bardziej zauważalne).

Wśród obszarów rozwoju terenów wiejskich wyróżniony został obszar związany z dziedzictwem i kulturą. Mieszkańcy gmin pytani byli o to, czy w miejscu ich zamieszkania organizowana jest odpowiednia do ich potrzeb liczba wydarzeń kulturalnych. Średnia

odpowiedzi wyniosła 6,26 co oznacza, że respondenci są raczej usatysfakcjonowani ofertą w zakresie wydarzeń kulturalnych, jednak podobna ilość uznała, iż należy organizować więcej wydarzeń kulturalnych. W kolejnym pytaniu poproszono o wskazanie, jakich eventów oczekują. Wśród nich najczęściej pojawiały się koncerty plenerowe, kino pod chmurką, spektakle teatralne, potańcówki, warsztaty rękodzielnicze, spotkania autorskie czy wydarzenia skupione wokół aktywności sportowej.

Biorąc jednak pod uwagę opinie ankietowanych na temat obecnego stanu, można uznać, że działania mające na celu zwiększenie liczby imprez kulturalnych są dla mieszkańców obszaru LGD istotne ale nie priorytetowe.

IV.6 PROBLEMY SPOŁECZNE

Analizując sferę społeczną obszaru LGD LYSKOR wzięto pod uwagę przede wszystkim problem ubóstwa oraz wykluczenia społecznego. Pomimo niskiego bezrobocia, na obszarze istnieje odsetek osób, które z różnych względów nie podejmują pracy zarobkowej. Nie jest to tylko kwestia woli, lecz również możliwości pracy ze względu na stan zdrowia czy konieczność opieki nad osobami zależnymi (dzieci, rodzice w wieku senioralnym, osoby niepełnosprawne i niesamodzielne). Ponadto część osób pracujących osiąga niskie zarobki, które nie wystarczają na życie na dostatnim poziomie. Te wszystkie kwestie i zagrożenie ubóstwem powodują frustrację mogącą przejawiać się poprzez alienację i wycofywanie się z życia społecznego. W związku z tym niezbędne są działania wspierające te osoby. Wsparcie powinno dotyczyć w szczególności grup w szczególnie niekorzystnej sytuacji. Grupy te oprócz wsparcia w zakresie aktywności zawodowej wymagają „pomocy” w integrowaniu się ze społecznością i przeciwdziałaniu ich marginalizacji. W związku z tym oprócz wspierania rozwoju przedsiębiorczości, wskazane jest organizowanie i włączanie grup zagrożonych marginalizacją w wydarzenia społeczne – nie tylko jako uczestników, ale też organizatorów. Pomocne w tym mogą być organizacje pozarządowe, które angażują mieszkańców do podejmowania inicjatyw na rzecz dobra wspólnego. Należy zatem zabezpieczyć środki, które będą mogły być wykorzystane na realizację oddolnych inicjatyw wspierających rozwój mieszkańców, włączenie społeczne i zawodowe a tym samym wpływających na poprawę jakości życia na obszarze objętym LSR.

Kolejną ważną grupą, którą dotyczą różnego rodzaju zagrożenia, są osoby młode – dzieci i młodzież oraz osoby wchodzące w dorosły wiek i podejmujące pierwsze zatrudnienie. Grupa ta wymaga dobrej jakości infrastruktury oraz oferty edukacyjnej, a także szerokiej oferty zagospodarowania czasu wolnego i możliwości podnoszenia kwalifikacji czy nabywania nowych umiejętności, których nie zapewnia program nauczania. Braki w tej dziedzinie mogą zwiększać skłonność do patologii, apatię i ogólne zniechęcenie wśród młodych osób. Niesie to również za sobą negatywne konsekwencje w sferze psychiki młodych osób – wzmacnia izolację, problemy z komunikacją, trudności w nawiązywaniu i podtrzymywaniu rzeczywistych kontaktów międzyludzkich.

Poniższa tabela prezentuje dane statystyczne dotyczące liczby gospodarstw domowych korzystających z pomocy społecznej ze względu na kryterium dochodowe.

Tabela 10. Gospodarstwa domowe korzystające z pomocy społecznej wg kryterium dochodowego w latach 2019-2021 – stan na 31 XII

Gmina	Gospodarstwa domowe korzystające z pomocy społecznej wg kryterium dochodowego - 2019			Gospodarstwa domowe korzystające z pomocy społecznej wg kryterium dochodowego - 2020			Gospodarstwa domowe korzystające z pomocy społecznej wg kryterium dochodowego - 2021		
	ogółem	poniżej kryterium dochodowego	powyżej kryterium dochodowego	ogółem	poniżej kryterium dochodowego	powyżej kryterium dochodowego	ogółem	poniżej kryterium dochodowego	powyżej kryterium dochodowego
Kornowac	53	25	28	42	17	25	44	14	30
Gaszowice	108	75	33	111	67	44	100	65	35
Jejkowice	33	17	16	25	15	10	31	17	14
Lyski	66	37	29	63	34	29	68	37	31
Pszów	157	71	86	153	75	78	144	77	67
RAZEM	417	225	192	394	208	186	387	210	177

Źródło: <http://stat.gov.pl/> - Bank Danych Lokalnych

Powyższe dane są optymistyczne pod względem utrzymującego się spadku liczby gospodarstw domowych korzystających z pomocy społecznej. Nadal jednak ich liczba jest znaczna. Ponadto nie posiadamy informacji, czy spadek wynika z realnego wzrostu dochodu czy też z zamrożenia kryterium dochodowego pozwalającego na ubieganie się o pomoc.

Zła kondycja finansowa staje się dla części osób powodem do wycofywania się z życia społecznego i prowadzi do marginalizacji. Alienowanie się i ograniczanie kontaktów społecznych sprzyja z kolei rozwijaniu się niepożądanych zjawisk (nałogi, patologie, agresja, przestępczość). W związku z tym wskazane są działania zarówno w sferze ekonomicznej – tworzenie warunków do zatrudniania, jak i społecznej – zmierzające do włączania całej społeczności (wszystkich grup ekonomicznych) w różnego rodzaju inicjatywy.

Na jakość życia wpływa także dostęp do różnego rodzaju instytucji. W każdej z gmin działa co najmniej jeden ośrodek zdrowia, mieszkańcy nie zgłaszali uwag dotyczących dostępu do podstawowych usług zdrowotnych. Inną kwestią jest dostęp do specjalistycznej opieki zdrowotnej, jednakże tych problemów nie można rozwiązać poprzez niniejszą strategię.

Podczas badań oraz konsultacji zwrócono także uwagę na problem starzenia się społeczeństwa i związaną z tym koniecznością zapewnienia opieki seniorom. W tej materii dostrzega się braki w infrastrukturze. Jedynie w gminie Lyski funkcjonuje Dzienny Dom Seniora, w pozostałych gminach takie placówki nie funkcjonują. Seniorzy z obszaru LGD mają możliwość korzystania z oferty kulturalnej na zasadach ogólnych, dotyczących każdego mieszkańca. Zarówno w badaniu ankietowym, jak i na spotkaniach konsultacyjnych zgłaszano potrzebę wsparcia tej grupy osób. Postuluje się zwiększenie dostępu do oferty rekreacyjnej oraz wsparcie infrastruktury pozwalającej na świadczenie usług na rzecz osób starszych. W przeciwnym razie, są oni narażeni na wykluczenie społeczne.

Nie można pominąć również kwestii osób niepełnosprawnych i ich opiekunów. Mogą oni liczyć na pomoc systemową, w tym wsparcie finansowe za pośrednictwem OPS-ów czy ZUS. W Pszowie osoby te organizują się i spotykają regularnie w ramach działającego tam stowarzyszenia. W Nowej Wsi (gmina Lyski) działa Świetlica Wielopokoleniowa, w której każdego dnia dorosłe osoby niepełnosprawne spotykają się, wspólnie spędzają czas, trenują ciało i umysł itp. Poza tym nie istnieje inna forma. Mieszkańcy do 23 r.ż. korzystają z opieki systemowej i są dowożeni do ośrodków znajdujących się w pobliskich miastach. Jednakże badanie na potrzeby tworzenia niniejszej strategii pokazało, iż nadal konieczne jest wsparcie gdyż dotychczasowe działania są niewystarczające. Zakres wsparcia dotyczy inicjatyw miękkich, rozwijających osoby niepełnosprawne a ich opiekunom pozwoli na odrobinę wytchnienia i realizację własnych pasji.

Problemy społeczne mają związek z warunkami życia na obszarze. Dostateczne wyposażenie w obiekty kulturalne, edukacyjne czy rekreacyjne oraz dostęp do podstawowej infrastruktury mają wpływ na postrzeganie jakości życia.

IV.7 DZIEDZICTWO KULTUROWE

Bardzo istotnym elementem, łączącym mieszkańców gmin członkowskich LGD LYSKOR, jest bogactwo dziedzictwa kulturowego na tym terenie. Dziedzictwo kulturowe obszaru obejmuje zarówno sferę materialną, jak i niematerialną. Do pierwszej należą zabytki i miejsca pamięci. Druga sfera to nienamagalne aspekty lokalnej kultury, pielęgnowane tradycje i zwyczaje, gwara.

W każdej z gmin członkowskich znajdują się liczne zabytki i obiekty, które składają się na dziedzictwo kulturowe. Elementami wspólnymi są kapliczki i krzyże przydrożne, jednak w każdej gminie znajdują się obiekty charakterystyczne tylko dla danego obszaru.

W gminie Lyski na uwagę zasługują m.in. następujące obiekty: budynek Domu Opieki św. Józefa z końca XIX w., kaplica grobowa Południków, parki dworskie, krzyże pokutne, pomniki przyrody. W gminie Kornowac natomiast jest to m.in. pałac Baildona w Pogrzebieniu z pomnikiem dzieci zamordowanych w okresie II wojny światowej, pałac z 1886 r. w Rzuchowie. W Pszowie na szczególną uwagę zasługują barokowa Bazylika mniejsza pw. Narodzenia Najświętszej Maryi Panny z XVIII w., Kalwaria Pszowska, zabytkowe budynki po zlikwidowanej kopalni „Anna”, w tym budynek maszyny wyciągowej „Chrobry I”. W gminie Gaszowice jedną z wizytówek jest pałacyk w Czernicy, znany jako Ośrodek Kultury „Zameczek”. Kolejne obiekty to zespoły szybu wentylacyjnego „Erbreich” oraz „Cecylia” a także charakterystyczne budynki, stanowiące obecnie obiekty mieszkalne. W Jejkowicach warto zwrócić uwagę na leśniczówkę z zespołem zabudowań czy obiekty sakralne, w tym kapliczka pw. św. Jana Nepomucena z 1890 r. Tutaj znajduje się także stanowisko archeologiczne.

Wyżej wymienione obiekty stanowią wartość historyczną, kulturową i sentymentalną dla mieszkańców. Znaczna część z nich stanowi atrakcję turystyczną obszaru. Jednakże poza licznymi zabytkami, przekazywane z pokolenia na pokolenie zwyczaje i tradycje stanowią doskonałą wizytówkę tego obszaru. Dlatego oprócz wsparcia dziedzictwa lokalnego w zakresie odnowienia lub zabezpieczenia zabytków, warto wspomóc inicjatywy miękkie, które łączą elementy kultury z dobrą zabawą i które są atrakcyjnymi wydarzeniami nie tylko dla mieszkańców, lecz również dla osób z zewnątrz, w tym turystów.

Do dziedzictwa niematerialnego zaliczyć można m.in. gwarę śląską. Obecnie coraz mniej osób z młodego pokolenia posługuje się językiem regionalnym. Podczas konsultacji mieszkańcy zgłaszali potrzebę pielęgnowania gwary jako jednego z elementów jednoczących mieszkańców i wzmacniających ich tożsamość. Warte uwagi są także tradycje, które przekazywane są z pokolenia na pokolenie, a których część powoli zanika. W gminach pomimo malejącej roli rolnictwa organizuje się dożynki tj. święto plonów. Jest to doskonała okazja do spotkań mieszkańców, co ma niebagatelne znaczenie w integracji osób napływowych z autochtonami a także do odwiedzin lokalnej ojczyzny przez osoby wywodzące się z danego sołectwa, które wyjechały poza granice województwa czy kraju. Kolejnym niematerialnym elementem dziedzictwa kulturowego są legendy. Wszelkie wydarzenia bazujące na nich, są świetną okazją do przypominania legend nieco starszym i poznania ich przez młode pokolenie. Należą do nich m.in. opowieści o utopcach, strzygach czy obchody Nocy Świętojańskiej. Pomimo utraty charakteru górniczego, nadal pielęgnowane są tradycje górnicze. Niezwykle ważnym wydarzeniem jest obchodzenie tzw. „Barbórki”. Organizowane są nadal gwarki a podczas spotkań integracyjnych odtwarza się przyśpiewki górnicze. Te wszystkie elementy nadal są ważne dla mieszkańców, stąd zgłaszano potrzebę dbałości również o tę sferę życia społecznego.

IV.8 ROLNICTWO I RYNEK ROLNY

Obecnie na obszarze objętym LSR rolnictwo nie pełni dominującej funkcji. Od lat obserwuje się odejście od rolnictwa na rzecz innej pracy zawodowej. Potwierdziły to nie tylko statystyki, lecz także uwagi zgłaszane podczas konsultacji społecznych. Na przestrzeni ostatnich lat niemal zupełnie zniknęły drobne gospodarstwa rolne. W wyniku przekształceń na obszarze LGD LYSKOR istnieje nieznaczna ilość dużych gospodarstw rolnych, zaś niemal całkowicie zniknęły gospodarstwa niewielkie, które stanowiły jedynie dodatek do podstawowych źródeł utrzymania. Powyższe potwierdzają dane z Powszechnego Spisu Rolnego przeprowadzonego w 2020 r. Dane wskazują, iż liczba gospodarstw rolnych, w których ponad połowę dochodów stanowiła działalność rolnicza jest znikoma.

Tabela 11. *Struktura gospodarstw domowych wg. źródeł utrzymania – PSR 2020 r.*

Gmina	gospodarstwa domowe, w których ponad 50% dochodów ogółem stanowiły dochody z działalności rolniczej	gospodarstwa domowe, w których ponad 50% dochodów ogółem stanowiły dochody z działalności pozarolniczej	gospodarstwa domowe, w których ponad 50% dochodów ogółem stanowiły dochody z pracy najemnej	gospodarstwa domowe, w których ponad 50% dochodów ogółem stanowiły dochody z emerytury i renty	gospodarstwa domowe, w których ponad 50% dochodów ogółem stanowiły dochody z niezarobkowych źródeł utrzymania poza emeryturą i rentą
Kornowac	25	10	61	61	0 ^x
Gaszowice	0 ^x	7	48	45	0 ^x
Jejkowice	0 ^x	3	15	12	0 ^x
Lyski	16	14	76	85	0 ^x
Pszów	10	0 ^x	23	29	0 ^x
RAZEM	51	34	223	232	-

^x - Brak informacji, konieczność zachowania tajemnicy statystycznej lub wypełnienie pozycji jest niemożliwe albo niecelowe
 Źródło: <http://stat.gov.pl/> - Bank Danych Lokalnych – Powszechny Spis Rolny 2020 r.

Podczas diagnozy potrzeb rozwojowych obszaru nie zgłaszano potrzeb wspierania rozwoju pozarolniczych funkcji gospodarstw rolnych, tworzenia zagród edukacyjnych czy agroturystyki, pomimo iż w badaniach udział wzięli także rolnicy. Z tego względu oraz z uwagi na ukierunkowanie LSR na konkretne działania, obszar bezpośredniego wsparcia rolników został pominięty.

IV.9 EDUKACJA

Edukacja, zwłaszcza edukacja młodego pokolenia, odgrywa kluczową rolę w życiu społeczności, wpływa na to, czy dana osoba będzie miała dostęp do osobistych, zawodowych i ekonomicznych możliwości, które są niezbędne do zabezpieczenia przyszłości. Ma na celu przygotowanie ludzi do udanego uczestnictwa w życiu społecznym. Zdobywa się ją w różnych formach i instytucjach w różnym wieku i na różnych poziomach.

Na obszarze LGD LYSKOR w każdej gminie istnieją przedszkola i szkoły podstawowe. Na tym poziomie edukacji nie istnieje żadna bariera w dostępie. Pomimo tego, z racji położenia na obrzeżach Rybnika, Raciborza, Rydułtów i Wodzisławia Śląskiego, część rodziców decyduje się na dowożenie swoich dzieci do szkół podstawowych zlokalizowanych właśnie w tych miastach. Jeśli chodzi o dostęp do żłobków czy klubów malucha, niemal na całym obszarze LGD nie funkcjonują takie instytucje. Wyjątkiem jest Pszów, gdzie funkcjonuje prywatny żłobek, w którym dostępna jest liczba miejsc dla 30 dzieci. Jest to jednak niewystarczające, zwłaszcza w ujęciu obszaru LGD. Mieszkańcy zgłaszają zapotrzebowanie na ich tworzenie, nie tylko w formie instytucji samorządowych ale nawet w formie przedsięwzięć prywatnych. Jednakże przedsiębiorcy decydujący się na otwarcie tego typu działalności wybierają pobliskie miasta, w których popyt na tego typu usługi jest większy. Na wsiach w dalszym ciągu funkcjonuje wiele domów wielopokoleniowych, w których opiekę nad maluchami sprawują dziadkowie. Ponadto wiele kobiet decyduje się na powrót do aktywności zawodowej dopiero po umieszczeniu dzieci w przedszkolach.

W Pszowie funkcjonuje ponadto Zespół Szkół Ponadpodstawowych, w której kształcą się przyszłych techników grafiki i poligrafii cyfrowej, techników, mechaników i elektromechaników samochodowych oraz fryzjerów. Funkcjonuje również klasa wielozawodowa, w której uczą się przyszli fachowcy w różnych kierunkach, w tym głównie rzemieślniczych. Kierunki kształcenia zmieniają się wraz ze zmianą zapotrzebowania na rynku pracy.

Poziom edukacji formalnej na obszarze LGD nie odbiega od poziomu, jaki oferują miejskie szkoły. Jednakże obserwuje się znacznie utrudniony dostęp młodych mieszkańców do edukacji pozaformalnej. Coraz częściej bowiem kładzie się nacisk nie tylko na edukację formalną, która ma charakter obiektywny, lecz także uznaje się, że równie istotne jak wiedza, są umiejętności

i kompetencje, uczenie się o świecie, o funkcjonowaniu w społecznościach oraz nauka o sobie samym. W tej dziedzinie oferta edukacyjna na obszarze LGD LYSKOR jest znikoma. Realizuje się różnego rodzaju programy czy to w ramach zajęć dodatkowych w szkołach, czy podczas zajęć z wychowawcą czy psychologiem, czy też w końcu w ramach projektów realizowanych przez NGO czy jst. Jednakże nadal w tej dziedzinie odbiegamy od oferty dostępnej w pobliskich miastach. Potwierdziły to spotkania z mieszkańcami, w których udział wzięli przedstawiciele różnych interesariuszy i grup społecznych – czy to władarzy gmin, czy nauczycieli, czy rodziców młodzieży szkolnej. Stąd kolejny nacisk w ramach LSR położono na edukację pozaformalną dzieci i młodzieży.

Kolejną kwestią jest podnoszenie kwalifikacji przez osoby dorosłe. Niegdyś zdobycie konkretnego zawodu czy też ukończenie studiów wyższych oznaczało zakończenie edukacji. Obecnie rynek pracy wymaga stałego podnoszenia kwalifikacji, nabywania nowych kompetencji czy nawet przekwalifikowywania się. Społeczeństwo jest świadome tych zmian, o czym świadczą także postulaty zgłaszane w ankietach. Zdecydowana większość opowiedziała się za zwiększeniem dostępu do oferty szkoleniowej dla dorosłych. Z tego względu część budżetu zdecydowano się przeznaczyć na realizację tego typu działań.

IV.10 PODSUMOWANIE I ANALIZA SWOT

Biorąc pod uwagę powyższą analizę sytuacji obszaru LGD LYSKOR, w tym określenia potrzeb rozwojowych mieszkańców, a także określenia potencjału wdrażania LSR, określono grupy osób znajdujących się w niekorzystnej sytuacji oraz grupy docelowe działań wspieranych za pośrednictwem strategii.

Mieszkańcy - osoby znajdujące się w niekorzystnej sytuacji to:

- kobiety,
- osoby z niepełnosprawnościami i ich opiekunowie,
- seniorzy,
- osoby do 25 r.ż.

Jednocześnie określono grupy docelowe szczególnie istotne z punktu widzenia realizacji LSR, do których kierowane będzie wsparcie. Nie są to poszczególni beneficjenci, a osoby, które będą odbiorcami działań beneficjentów. Są to:

- wyżej wymienione osoby znajdujące się w niekorzystnej sytuacji,
- mieszkańcy obszaru, w tym osoby fizyczne podejmujące działalność gospodarczą,
- przedsiębiorcy, w tym osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą oraz osoby prawne i spółki osobowe,
- turyści.

Kobietom oferowane będzie następujące wsparcie: działania z zakresu przedsiębiorczości, pozaszkolne formy edukacji dla ich dzieci i młodzieży, oddolne inicjatywy w tym na rzecz włączenia społecznego.

Osobom z niepełnosprawnościami i ich opiekunom, jak i seniorom dedykowane będą przede wszystkim działania infrastrukturalne realizowane przez jst czy NGO, a także oddolne inicjatywy.

Osoby do 25 r.ż. skorzystają przede wszystkim z edukacji pozaformalnej dzieci i młodzieży, a także z oddolnych inicjatyw i działań na rzecz włączenia społecznego. Będzie to także realizacja inicjatyw na rzecz lokalnego środowiska młodzieżowego, w tym integrujących i animujących.

Mieszkańcom dedykuje się właściwie wszystkie działania LSR. Ponadto z rozwoju przedsiębiorczości skorzystać będą mogli przedsiębiorcy inni niż osoby fizyczne prowadzące działalność.

Turyści skorzystać będą mogli z powstałej w ramach wdrażania LSR infrastruktury oraz organizacji wydarzeń kulturalnych, integracyjnych, rekreacyjnych itp.

Dokonując diagnozy obszaru zapewniono, aby udział wzięli przedstawiciele różnych grup interesariuszy, w tym przedstawiciele grup interesu sektora publicznego, gospodarczego i społecznego. Jej częścią były także spotkania z lokalną społecznością. W wyniku przeprowadzonej diagnozy i analizy potrzeb powstała także analiza SWOT, którą zaprezentowano poniżej. Analiza ta została opracowana przy zastosowaniu opisanych we wcześniejszym rozdziale metod partycypacyjnych.

Mocne strony	Słabe strony
Kilka podmiotów gospodarczych z dobrymi perspektywami	Niska liczba podmiotów prowadzących działalność gospodarczą w formie mikroprzedsiębiorstw
Kreatywność i pomysłowość mieszkańców, w tym w zakresie inicjatyw społecznych i gospodarczych	Niewielki obszar terenów inwestycyjnych
Niskie bezrobocie oscylujące wokół naturalnego	Rynek pracy – transformacja górnictwa
Atrakcyjne położenie (bliskość dużych miast), bliskość szkół i przedszkoli	Brak oferty pozwalającej na podnoszenie kwalifikacji, umiejętności i kompetencji wśród młodzieży i dorosłych
Dobre miejsce do życia, zielona przestrzeń, spokój	Wypalenie lokalnych liderów, brak aktywności mieszkańców, brak więzi z miejscem zamieszkania zwłaszcza wśród mieszkańców napływowych
Duża ilość organizacji pozarządowych	Ograniczone środki gminy na inicjatywy przeznaczone dla NGO,
Kultywowanie lokalnych tradycji, dbałość o dziedzictwo lokalne	Niedostateczna ilość inicjatyw dla osób w niekorzystnej sytuacji (seniorzy, niepełnosprawni, matki powracające na rynek pracy)
Łatwy dostęp do oferty zajęć kulturalnych, sportowych, rekreacyjnych	Braki w infrastrukturze – żłobki, domy czy kluby seniora,
Dobrze rozwinięta infrastruktura sportowa i kulturalna	Zła jakość powietrza
Możliwość korzystania przez mieszkańców z programów proekologicznych, inwestycje w kanalizację, gaz, wodociągi, PSZOK	Utrudniona komunikacja publiczna i drogowa
Dobre położenie, rozwinięta sieć ścieżek rowerowych oraz punktów widokowych	Wysokie koszty stałe gmin
Dobra promocja gmin,	
Obecność gmin w różnego rodzaju stowarzyszeniach (LYSKOR, SUBREGION ZACHODNI, EUROREGION SILESIA, ŚLĄSKI ZWIĄZEK GMIN I POWIATÓW)	
Bezpieczeństwo publiczne na wysokim poziomie (OSP, Straż Gminna)	
Dobre drogi lokalne	
Szanse	Zagrożenia
Pozyskiwanie środków zewnętrznych	Ograniczone środki subwencji
Inicjatywy ponadlokalne przyciągające turystów (np. Noc Muzeów, Industriada)	Niestabilne prawodawstwo w Polsce
Rewitalizacja terenów pokopalnianych	Odptyw młodych mieszkańców do dużych miast

Duże ośrodki przemysłowe w pobliżu (EKO OKNA) – zapewnienie pracy mieszkańcom	Duże ośrodki przemysłowe w pobliżu (EKO OKNA) – odpływ pracowników z małych firm lokalnych
Bliskość dużych miast	Brak funduszy do realizacji planów
Obywatele Ukrainy szansą na pozyskanie pracowników w drobnych lokalnych przedsiębiorstwach	Starzenie się społeczeństwa
Atrakcyjne tereny do osiedlania się	Sieć energetyczna wymagająca dostosowania do obecnych trendów w zakresie OZE
Bliskość do autostrady, planowane i trwające inwestycje drogowe, w tym budowa obwodnicy	Brak aktywności młodego społeczeństwa, spędzanie czasu głównie przed komputerem
Obcowanie z naturą – napływ turystów jednodniowych	Rosnące koszty inwestycji

V SPÓJNOŚĆ, KOMPLEMENTARNOŚĆ I SYNERGIA

Wdrażanie Lokalnej Strategii Rozwoju LGD LYSKOR jest możliwe m. in. dzięki realizacji idei podejścia zintegrowanego dla wszystkich planowanych działań oraz zasobów istniejących na obszarze działania LGD. Przejawem takiego podejścia jest przede wszystkim partycypacyjna metoda budowania LSR, dzięki której możliwe stało się opracowanie dokumentu ukazującego specyfikę obszaru, w tym określenie celów i przedsięwzięć, które wynikają ze zidentyfikowanych potrzeb i zdiagnozowanych problemów. Partycypacyjny model był realizowany poprzez spotkania konsultacyjne oraz badania ankietowe z mieszkańcami.

Zintegrowane podejście dla przedsięwzięć planowanych przez LGD LYSKOR dotyczyć będzie trzech aspektów:

- 1) bezpośrednich powiązań pomiędzy wyznaczonymi w trakcie tworzenia LSR celami i przedsięwzięciami;
- 2) bezpośrednich związków między podmiotami i aktorami lokalnymi uczestniczącymi w realizacji LSR;
- 3) wykorzystania charakterystycznych dla obszaru LGD zasobów lokalnych, w tym zasobów społecznych, dziedzictwa kulturowego itp.

Dodatkowo warto podkreślić, iż wytypowanie wyzwania rozwojowego stymuluje do integracji działań wokół realizacji projektów partnerskich oraz upowszechniania niestandardowego podejścia i nowatorskich pomysłów w rozwiązywaniu lokalnych problemów. Planowane do realizacji przedsięwzięcia wykorzystują walory obszaru objętego LSR. Niniejsza LSR jest spójna, komplementarna i synergiczna.

Spójność przejawia się w zgodności celów i przedsięwzięć z celami innych dokumentów planistycznych opracowywanych dla obszaru, który pokrywa się z obszarem LGD LYSKOR. Szczegółowe powiązanie określają tabele powiązań celów i przedsięwzięć z dokumentami planistycznymi dla obszaru.

LSR LGD LYSKOR dzięki swojej konstrukcji i ogólnej idei łączenia różnych działań, celów i funduszy bardzo mocno wpływa na uzyskanie wartości dodanej. Można to łatwo zauważyć analizując poszczególne przedsięwzięcia. Rozwój lokalnej społeczności, na osiągnięcie którego są zorientowane przedsięwzięcia skupione wokół celu nr 2 wpływa wprost na osiągnięcie celu 1 a także 3. Osoby z dużymi kwalifikacjami są bardziej skłonne do pracy na własny rachunek a nie tak nie rozwija lokalnej gospodarki jak przedsiębiorczość mieszkańców danego obszaru. Ci mieszkańcy oraz ich firmy przynoszą większe korzyści pieniężne (podatkowe), z których samorząd może finansować rozwój infrastruktury wpływającej na poziom kultury, rekreacji, integracji i innych obszarów, co też zaplanowano w ramach celu 3. Dlatego też komplementarność i synergia na poziomie celów jak i przedsięwzięć ma niebagatelny wpływ na rozwój obszaru LGD. Podobnie jest w przypadku łączenia różnych funduszy czy też wykorzystanie różnych instrumentów finansowych do osiągnięcia jednego celu. Jest to spowodowane wielowymiarowością problemów, które chcemy rozwiązać dzięki wdrożeniu LSR. Poziom zainteresowania lokalną kulturą nie zostanie zmieniony jedynie dzięki budowie infrastruktury gdyż ona potrzebuje ludzi z niej korzystających. Podobnie, ludzie nie chcą się angażować nawet w najwspanialsze inicjatywy obywatelskie jeśli wiedzą, iż na danym obszarze nie ma odpowiedniej infrastruktury czy też zaplecza mogącego stanowić bazę dla ich rozwoju intelektualnego czy osobistego. Podobna sytuacja występuje w przypadku łączenia różnych grup interesariuszy. Działania władz samorządowych przynoszą najlepsze efekty w przypadku wykorzystania potencjału endogenicznego obszaru, zwłaszcza zasobów ludzkich. Mieszkańcy mogą wzmocnić działanie władz, jednakże musi to być podejście partycypacyjne, partnerskie. Analogicznie jest w przypadku sektora gospodarczego. Dlatego też ważnym jest aby te trzy sektory (publiczny, społeczny i gospodarczy) podczas procesu planowania swoich działań wzajemnie określiły, na ile dana inicjatywa ma szansę powodzenia w określonym otoczeniu. Sposób postępowania zaproponowany w strategii LGD LYSKOR uzmysławia wprost korzyści, jakie może przynieść dana metoda planowania i wdrażania rozwoju lokalnego. Sektor społeczny i gospodarczy powinien wskazywać władzy publicznej priorytety rozwojowe, samorząd natomiast ma na celu takie kształtowanie polityki, aby rozwój przebiegał w sposób zrównoważony i uwzględniający interesy wszystkich podmiotów w możliwie najszerszym stopniu. Ponadto podejście LEADER zdejmuje z przedstawicieli władz ograniczenie w postaci obszaru danej jednostki samorządowej. Włodarze gmin bardzo często mają ograniczony wpływ na obszar wykraczający poza granice administracyjne danej jednostki. Podejście zaproponowane w niniejszej strategii pozwala na możliwość planowania rozwoju w znacznie szerszej perspektywie, działania mogą się uzupełniać, jednocześnie każda z gmin może mieć swoją „specjalizację” komplementarną w stosunku do pozostałych zasobów Partnerów. Jednostka będąca ośrodkiem gospodarczym nie zawsze stanowi siłę wiodącą w przypadku zasobów ludzkich, które do rozwoju potrzebują nie tylko ośrodków edukacyjnych ale także kulturalnych czy rekreacyjnych itp. Podejście partnerskie pozwala więc na osiągnięcie wartości dodanej w postaci pełniejszego rozwoju danego obszaru w stosunku do planowania skupionego na małym wycinku określonego terytorium. Jednocześnie biorąc pod uwagę, iż inwestycje poczynione przez sektor publiczny są kapitałochłonne a budżet LSR jest ograniczony, zarówno

dokumenty programowe, jak i w konsekwencji LSR zawężają dostęp jednostkom sektora publicznego do środków ograniczając je do 40% budżetu LSR w działaniach finansowanych przez PS WPR.

Zakresy wsparcia określone w LSR wynikają wprost z przyjętego modelu opracowania dokumentu. Podczas jego tworzenia wykorzystywano różnorodne techniki, w tym warsztaty i spotkania z przedstawicielami lokalnej społeczności czy też przedsiębiorców. Dzięki temu został wykształcony wachlarz działań mających największy wpływ na harmonijny rozwój wszystkich trzech sektorów. W taki sam sposób zostały określone metody wdrażania LSR. Mechanizm partycypacji pozwolił na dopasowanie sposobu wdrażania dokumentu w taki sposób, aby jego realizacja w okresie obowiązywania odznaczała się jak największą harmonią oraz jednakowym stopniem oddziaływania we wszystkich latach. Jednocześnie zakresy tematyczne zostały zharmonizowane w taki sposób, że następujące po sobie nabory w danych zakresach tematycznych tworzą logiczną całość. Jednym z pierwszych naborów będą te w zakresie rozwoju infrastruktury. Umożliwi to realizację działań miękkich w ramach C2 lub P3.2 z C3 na ulepszonej infrastrukturze. Stymulowanie rozwoju powinno przebiegać stopniowo, bez konieczności sztucznej realizacji wszystkich działań w stosunkowo małym zakresie czasowym, gdyż wdrażane projekty mogą być niedopracowane przez zbyt krótki czas na ich prawidłowe przygotowanie i przeprowadzenie. Ponadto sposób przygotowania projektów powinien również uwzględniać typy możliwych form pozyskiwania kapitału na ich realizację. W LSR uwzględniono wykorzystanie różnych funduszy i ich łączenie przy realizacji różnych inicjatyw. Realizacja inicjatyw o szerszym podejściu do danego problemu może powodować konieczność wykorzystania różnych form finansowania, które mogą później przynieść dodatkową wartość dodaną. Kolejnym zagadnieniem, które zostało określone i przepracowane w sposób partycypacyjny był wybór metod wdrażania operacji w ramach LSR. Mogą one być realizowane w trybie konkursowym lub grantowym gdyż taka metoda pozwala na wybór przez odpowiednie organy LGD LYKOR najwartościowszych operacji mogących mieć największy wpływ na rozwój omawianego obszaru. Ponadto wdrażanie części LSR poprzez projekty grantowe daje możliwość realizacji projektów ukierunkowanych na zbliżone typy działań. Jest to również sposób na dostęp do środków, realizacji inicjatyw i ich rozliczenia w sposób najbliższy społeczności, na szczeblu, na którym funkcjonują.

Dokonując wyboru źródeł finansowania LSR wybrano obydwa możliwe fundusze, które dostępne są w województwie śląskim tj. EFRROW oraz EFS+. Fundusze te mogą być komplementarne i wzajemnie się uzupełniać, co stanowi kolejną wartość dodatnią. W każdym z nich wymagany jest wkład własny, zatem trzecim źródłem finansowania LSR są środki własne wnioskodawcy. Jednocześnie planując kompleksowe wsparcie i biorąc pod uwagę sugestie zgłaszane przez lokalną społeczność a także ich doprecyzowanie podczas kolejnych spotkań, w taki sposób opracowano cele i przedsięwzięcia, aby ich realizacja była możliwa także z innych funduszy. Dokonano rozeznania możliwości dodatkowego wsparcia. Źródła te wykazano w rozdziale IX Plan finansowy.

Zważając na powyższe zapisy można przyjąć, iż zaproponowany sposób wdrażania, uwzględniający ramy czasowe, dostępne fundusze czy też wskazujący możliwe metody realizacji danych działań wydaje się najwłaściwszym podejściem do modelowania rozwoju lokalnego.

Tabela 12. Zgodność LSR z celami określonymi w programach, z których finansowana będzie LSR

Dokumenty planistyczne/strategie	C. 1 Wzmocnienie lokalnego rozwoju gospodarczego poprzez wsparcie przedsiębiorczości na obszarze LGD LYSKOR	C. 2 Podnoszenie kompetencji i włączenie społeczno-zawodowe mieszkańców sposobem na wzmocnienie kapitału społecznego obszaru	C. 3 Nowoczesna infrastruktura i wzmocnienie potencjału społecznego gwarantem rozwoju obszaru LGD.
Plan Strategiczny dla Wspólnej Polityki Rolnej na lata 2023-2027 (PS WPR 2023-2027)	<p>SO2 Zwiększenie orientowania na rynek i konkurencyjności gospodarstw, zarówno w perspektywie krótkoterminowej, jak i długoterminowej, w tym większe ukierunkowanie na badania naukowe, technologię i cyfryzację</p> <p>SO7 Przyciąganie i wspieranie młodych rolników i innych nowych rolników oraz ułatwienie zrównoważonego rozwoju przedsiębiorczości na obszarach wiejskich</p>	Brak finansowania w określonym zakresie	<p>SO4 Przyczynianie się do łagodzenia zmiany klimatu i przystosowywania się do niej, w tym poprzez redukcję emisji gazów cieplarnianych i zwiększenie sekwestracji węgla, a także promowanie zrównoważonej energii</p> <p>SO8 Promowanie zatrudnienia, wzrostu, równości płci, w tym udziału kobiet w rolnictwie, włączenia społecznego i rozwoju lokalnego na obszarach wiejskich, w tym biogospodarki o obiegu zamkniętym i zrównoważonego leśnictwa</p>
Fundusze Europejskie dla Śląskiego 2021 - 2027	Brak finansowania w określonym zakresie	<p>RSO4.1. Poprawa dostępu do zatrudnienia i działań aktywizujących dla wszystkich osób poszukujących pracy – w szczególności osób młodych, zwłaszcza poprzez wdrażanie gwarancji dla młodzieży – dla osób długotrwale bezrobotnych oraz grup znajdujących się w niekorzystnej sytuacji na rynku pracy, jak również dla osób biernych zawodowo, a także poprzez promowanie samozatrudnienia i ekonomii społecznej;</p> <p>RSO4.2. Poprawa równego dostępu do wysokiej jakości usług sprzyjających włączeniu społecznemu w zakresie</p>	Brak finansowania w określonym zakresie

		<p>kształcenia, szkoleń i uczenia się przez całe życie poprzez rozwój łatwo dostępnej infrastruktury, w tym poprzez wspieranie odporności w zakresie kształcenia i szkolenia na odległość oraz online</p> <p>ESO4.6. Wspieranie równego dostępu do dobrej jakości, włączającego kształcenia i szkolenia oraz możliwości ich ukończenia, w szczególności w odniesieniu do grup w niekorzystnej sytuacji, od wczesnej edukacji i opieki nad dzieckiem przez ogólne i zawodowe kształcenie i szkolenie, po szkolnictwo wyższe, a także kształcenie i uczenie się dorosłych, w tym ułatwianie mobilności edukacyjnej dla wszystkich i dostępności dla osób z niepełnosprawnościami</p> <p>ESO4.7. Wspieranie uczenia się przez całe życie, w szczególności elastycznych możliwości podnoszenia i zmiany kwalifikacji dla wszystkich, z uwzględnieniem umiejętności w zakresie przedsiębiorczości i kompetencji cyfrowych, lepsze przewidywanie zmian i zapotrzebowania na nowe umiejętności na podstawie potrzeb rynku pracy, ułatwianie zmian ścieżki kariery zawodowej i wspieranie mobilności zawodowej</p> <p>ESO4.12. Promowanie integracji społecznej osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, w tym osób najbardziej potrzebujących i dzieci</p> <p>RSO5.2. Wspieranie zintegrowanego i sprzyjającego włączeniu społecznemu rozwoju społecznego, gospodarczego i środowiskowego na poziomie lokalnym,</p>	
--	--	--	--

		kultury, dziedzictwa naturalnego, zrównoważonej turystyki i bezpieczeństwa na obszarach innych niż miejskie	
--	--	---	--

Tabela 13. Zgodność celów LSR z celami strategii rozwoju województwa i regionalnymi strategiami/programami regionalnymi

Dokumenty planistyczne/strategie	C. 1 Wzmocnienie lokalnego rozwoju gospodarczego poprzez wsparcie przedsiębiorczości na obszarze LGD LYSKOR	C. 2 Podnoszenie kompetencji i włączenie społeczno-zawodowe mieszkańców sposobem na wzmocnienie kapitału społecznego obszaru	C. 3 Nowoczesna infrastruktura i wzmocnienie potencjału społecznego gwarantem rozwoju obszaru LGD.
Strategia Rozwoju Województwa Śląskiego „Śląskie 2030” Zielone Śląskie	<p>CEL STRATEGICZNY A</p> <p>Województwo śląskie regionem odpowiedzialnej transformacji gospodarczej</p> <p>Cel operacyjny: A.1. Konkurencyjna gospodarka</p> <p>Cel operacyjny: A.2. Innowacyjna gospodarka</p> <p>Cel operacyjny: A.3. Silna lokalna przedsiębiorczość</p>	<p>CEL STRATEGICZNY B</p> <p>Województwo śląskie regionem przyjaznym dla mieszkańca</p> <p>Cel operacyjny: B.1. Wysoka jakość usług społecznych, w tym zdrowotnych.</p> <p>Cel operacyjny: B.2. Aktywny mieszkaniec</p> <p>Cel operacyjny: B.3. Atrakcyjny i efektywny system edukacji i nauki</p>	<p>CEL STRATEGICZNY B</p> <p>Województwo śląskie regionem przyjaznym dla mieszkańca</p> <p>Cel operacyjny: B.2. Aktywny mieszkaniec</p> <p>CEL STRATEGICZNY C</p> <p>Województwo śląskie regionem wysokiej jakości środowiska i przestrzeni</p> <p>Cel operacyjny: C.2. Efektywna infrastruktura</p> <p>Cel operacyjny: C.3. Atrakcyjne warunki zamieszkania, kompleksowa rewitalizacja, zapobieganie i dostosowanie do zmian klimatu</p>
Strategia Terytorialna Subregionu Zachodniego Województwa Śląskiego na lata 2021-2027 - projekt	<p>C3. Nowa gospodarka i rynek pracy</p> <p>C3.2. Rozwijająca się przedsiębiorczość lokalna wykorzystująca potencjały subregionu.</p>	<p>C1. Obszar wysokiej jakości życia i szans rozwoju</p> <p>C1.1. Powszechna dostępność do usług społecznych o wysokim standardzie.</p> <p>C1.3. Wysoka jakość oferty longlife learning wspierającej rozwój intelektualny i zawodowy oraz rozwój talentów mieszkańców.</p>	<p>C2. Zielona i odporna przestrzeń</p> <p>C2.4. Nasylenie w infrastrukturę tworzącą atrakcyjność oferty rekreacyjnej oraz zapewniającą zrównoważone korzystanie z walorów przyrodniczych.</p> <p>C4. Kapitał kulturowy o znaczeniu ponadregionalnym</p> <p>C4.1. Dziedzictwo kulturowe subregionu wykorzystywane do tworzenia oferty kreatywnego spędzania czasu wolnego</p> <p>C4.3. Atrakcyjne przestrzenie publiczne kształtowane z wykorzystaniem walorów dziedzictwa kulturowego.</p> <p>C4.4. Atrakcyjna oferta kulturalna trafiająca do różnych grup mieszkańców.</p>

			<p>C4.5. Wysoki poziom świadomości mieszkańców na temat dziedzictwa kulturowego obszaru.</p> <p>C4.6. Zintegrowane społeczności lokalne odpowiedzialne za swoje miejsce zamieszkania.</p>
--	--	--	---

Tabela 14. Określenie przedsięwzięć LSR, które są zgodne ze strategią rozwoju województwa i regionalnymi strategiami/programami regionalnymi, na obszarze których ma być wdrażana dana LSR, wskazanie komplementarności i synergii przedsięwzięć

Dokumenty planistyczne/strategie	Strategia Rozwoju Województwa Śląskiego „Śląskie 2030” Zielone Śląskie	Strategia Terytorialna Subregionu Zachodniego Województwa Śląskiego na lata 2021-2027 - projekt
<p>P.1.1. Tworzenie warunków do zakładania działalności gospodarczej przez mieszkańców LGD</p> <p>P.1.2. Tworzenie warunków do rozwoju i zwiększenia konkurencyjności lokalnych przedsiębiorstw</p>	<p>Dywersyfikacja struktury gospodarczej i rozwój gospodarki 4.0, w tym wsparcie procesów automatyzacji, uelastyczenia i digitalizacji produkcji przedsiębiorstw oraz wzmocnienie kompetencji aktualnych i przyszłych kadr przemysłu (A.1. Konkurencyjna gospodarka)</p> <p>Wsparcie tworzenia nowych i rozwoju istniejących firm, w tym start-upów, opartych na potencjałach regionu oraz wykorzystujących technologie rozwijane w regionie, w szczególności w obszarach regionalnych i inteligentnych specjalizacji oraz przemysłów kreatywnych (A.2. Innowacyjna gospodarka)</p> <p>Wsparcie tworzenia i rozwój MŚP (szczególnie start-upów), w tym podnoszenie kompetencji zawodowych pracowników, jakości usług otoczenia biznesu oraz promocja produktów lokalnych i tradycyjnych, wspieranie wdrażania technologii cyfrowych (A.3. Silna lokalna przedsiębiorczość)</p>	<p>K.54. Działania pobudzające przedsiębiorczość mieszkańców i wspierające zakładanie nowych firm.</p> <p>K.56. Wspieranie rozwoju działalności gospodarczych w otoczeniu rolnictwa oraz działalności powiązanych z rolnictwem (w tym agroturystyka).</p>

	Wsparcie rozwoju przedsiębiorczości w obszarze turystyki oraz usług czasu wolnego wykorzystujących atrakcje i potencjały lokalne (A.3. Silna lokalna przedsiębiorczość)	
P.2.1. Poszerzenie oferty pozaszkolnych form edukacji dzieci i młodzieży	Podniesienie jakości i poprawa dostępu do nowoczesnej oferty edukacyjnej na wszystkich poziomach nauczania, odpowiadającej wyzwaniom społecznym i gospodarczym,	K.11. Poszerzanie oferty zajęć pozalekcyjnych i zajęć wyrównawczych zapewniających wykorzystanie i rozwijanie potencjału młodzieży.
P.2.2. Zwiększenie dostępu do oferty edukacyjnej dla dorosłych i promocja uczenia się przez całe życie	w tym rynku pracy (B.3. Atrakcyjny i efektywny system edukacji i nauki) Podniesienie jakości i poprawa dostępu do oferty kształcenia ustawicznego oraz promocja uczenia się przez całe życie (B.3. Atrakcyjny i efektywny system edukacji i nauki)	K.12. Działania edukacyjne na rzecz budowania kompetencji cywilizacyjnych mieszkańców w różnym wieku, w tym realizowane w partnerstwie (m. in. podmiotów edukacyjnych, kulturalnych, biznesu, organizacji pozarządowych, parafii itp.). K.13. Poszerzanie oferty rozwijającej zainteresowania i talenty artystyczne i sportowe mieszkańców w różnym wieku.
P.2.3. Wsparcie inicjatyw wpływających na rozwój lokalnej społeczności	Aktywizacja osób z niepełnosprawnościami oraz wykluczonych społecznie (B.1. Wysoka jakość usług społecznych, w tym zdrowotnych) Rozwój sektora srebrnej gospodarki oraz rozwój, integracja i koordynacja usług wspierających funkcjonowanie osób niesamodzielnych (B.1. Wysoka jakość usług społecznych, w tym zdrowotnych) Podniesienie jakości i poprawa dostępu do oferty i infrastruktury kultury, sportu, rekreacji i turystyki umożliwiającej wszechstronny rozwój mieszkańców (B.2. Aktywny mieszkaniec)	K.2. Rozwój oferty usług i udogodnień wspierających funkcjonowanie rodzin. K.3. Rozwój oferty usług opiekuńczych dla seniorów. K.4. Działania mające na celu przeciwdziałanie ubóstwu energetycznemu. K.5. Działania włączające sektor pozarządowy i biznes w uzupełnianie oferty usług społecznych.
P.3.1. Podniesienie poziomu jakości życia mieszkańców poprzez tworzenie i rozwój obiektów i miejsc służących zaspokajaniu potrzeb mieszkańców, w tym kulturalnych, rekreacyjnych i edukacyjnych	Podniesienie jakości i poprawa dostępu do oferty i infrastruktury kultury, sportu, rekreacji i turystyki umożliwiającej wszechstronny rozwój mieszkańców (B.2. Aktywny mieszkaniec) Poprawa powiązań transportowych poprzez ich przywrócenie, rozbudowę, modernizację i zarządzanie infrastrukturą wzmacniającą dostępność i spójność regionu, w tym w zakresie	K.43. Rozwój systemu ścieżek rowerowych i spacerowych oraz innych rodzajów rekreacyjnej i turystycznej infrastruktury liniowej (np. trasy konne, trasy narciarskie i inne). K.44. Rozwój infrastruktury zapewniającej bezpieczne i ekologicznie odpowiedzialne zachowania turystów (np. miejsca piknikowe, kosze na śmieci, monitoring itp.)

	<p>dróg, linii kolejowych, szlaków wodnych oraz dróg rowerowych, a także wsparcie działań na rzecz wzrostu bezpieczeństwa uczestników ruchu drogowego (C.2. Efektywna infrastruktura)</p> <p>Rozwój proekologicznej infrastruktury wytwarzania, magazynowania i przesyłu energii elektrycznej i ciepła, w tym rozwój OZE (C.2. Efektywna infrastruktura)</p> <p>Adaptacja terenów miejskich i wiejskich do zmian klimatu, w tym wsparcie opracowania i wdrażania miejskich planów adaptacji, rozwój błękitno-zielonej infrastruktury oraz zintegrowanych miejskich ekosystemów (C.3. Atrakcyjne warunki zamieszkania, kompleksowa rewitalizacja, zapobieganie i dostosowanie do zmian klimatu)</p> <p>Wspieranie rozwiązań ograniczających niską emisję, w tym poprawa standardu energetycznego zabudowy mieszkaniowej i budynków użyteczności publicznej (C.3. Atrakcyjne warunki zamieszkania, kompleksowa rewitalizacja, zapobieganie i dostosowanie do zmian klimatu)</p>	<p>K.70. Podejmowanie działań na rzecz rozwoju infrastruktury turystycznej oraz rekreacyjnej.</p> <p>K.76. Aktywności kulturalne ożywiające przestrzeń publiczną.</p> <p>K.77. Renowacja i rewitalizacja obiektów symbolicznych i zabytkowych.</p> <p>K.78. Eksponowanie walorów przestrzeni kulturowej – informacja, inwestycje, poprawa zagospodarowania przestrzennego.</p>
<p>P.3.2. Wsparcie inicjatyw społecznych oraz wzmacnianie potencjału NGO</p>	<p>Wzmocnienie świadomości i budowanie tożsamości narodowej oraz regionalnej (B.2. Aktywny mieszkaniec)</p> <p>Promocja aktywnego i zdrowego stylu życia (B.2. Aktywny mieszkaniec)</p> <p>Promowanie, upowszechnianie i ochrona dziedzictwa kulturowego</p> <p>Promocja i wsparcie podmiotów ekonomii społecznej (B.2. Aktywny mieszkaniec)</p> <p>□ Wzmocnienie aktywności społecznej i zawodowej mieszkańców, w tym osób starszych i osób z niepełnosprawnościami (B.2. Aktywny mieszkaniec)</p>	<p>K.79. Wydarzenia kulturalne adresowane do różnych grup mieszkańców.</p> <p>K.80. Podnoszenie potencjału podmiotów kultury (infrastrukturalne i kadrowe).</p> <p>K.81. Edukacja mieszkańców na temat dziedzictwa kulturowego gmin i subregionu.</p> <p>K.82. Wspieranie międzypokoleniowego przekazywania wiedzy o historii.</p> <p>K.83. Angażowanie mieszkańców w tworzenie i promowanie bazy dziedzictwa kulturowego (informacje, historie, artefakty).</p>

		<p>K.84. Wsparcie projektów umożliwiających mieszkańcom angażowanie się w rozwój swoich miejscowości i wspólnot lokalnych (w szczególności projekty kulturalne, ekologiczne, społeczne, charytatywne).</p> <p>K.85. Wsparcie projektów społecznych związanych z odnową wsi oraz rewitalizacją.</p> <p>K.86. Podnoszenie odpowiedzialności mieszkańców za stan przestrzeni publicznych.</p> <p>K.87. Realizacja działań podnoszących poziom integracji społeczności lokalnych w Subregionie Zachodnim.</p> <p>K.88. Realizacja działań społecznych zorientowanych na wzmacnianie relacji transgranicznych</p>
--	--	--

VI CELE I WSKAŹNIKI

Wszystkie cele i kierunki oddziaływania LSR powstały w oparciu o diagnozę obszaru i konsultacje społeczne. Jednakże LSR nie rozwiąże wszystkich problemów, z którymi mierzą się mieszkańcy i lokalne samorządy. Niektóre kwestie wykraczają poza zasięg oddziaływania lub realizacji podejścia lokalnego. Uczestnicy konsultacji społecznych dokonali wyboru i skoncentrowali się na tych celach i działaniach, które przynoszą wartość dodaną obszarowi LGD i mają największe szanse na przyczynienie się do osiągnięcia oczekiwanych zmian.

Cele LSR zostały opracowane przy współudziale lokalnej społeczności. Zarówno cele jak i przedsięwzięcia zdefiniowano biorąc pod uwagę wyniki przeprowadzonej diagnozy obszaru, analizę SWOT a także informacje o problemach i potrzebach mieszkańców wskazane podczas spotkań konsultacyjnych. Zebrany w trybie konsultacji społecznych materiał skonfrontowano z diagnozą obszaru oraz przeprowadzoną analizą SWOT. Odrzucono problemy marginalne, które nie dotyczyły znacznej części lokalnej społeczności. Odrzucono także problemy, których rozwiązanie jest niemożliwe poprzez wdrażanie LSR. Na tej podstawie określono cele (dalej: C) i przedsięwzięcia (dalej: P), po czym ponownie poddano konsultacji przedstawicielom społeczności obszaru planowanego do objęcia LSR. Jednocześnie określono wskaźniki pomiaru ich realizacji.

C1 Wzmocnienie lokalnego rozwoju gospodarczego poprzez wsparcie przedsiębiorczości na obszarze LGD LYSKOR – zakłada wzmocnienie konkurencyjności i innowacyjności lokalnej gospodarki. Wyniki przeprowadzonej diagnozy oraz konsultacji społecznych pokazują, iż najistotniejszym dla mieszkańców obszaru objętego LSR wydaje się rozwój przedsiębiorczości na obszarze tj. pomoc zarówno w tworzeniu nowych mikroprzedsiębiorstw, jak i rozwój i poprawa konkurencyjności istniejących już firm. Zatem istotne jest podejmowanie działań wspierających rozwój przedsiębiorczości. Wzrost konkurencyjności działających przedsiębiorstw oraz tworzenie nowych przyczyni się do zwiększenia niezależności mieszkańców poprzez prowadzenie własnych firm. Ponadto może się także przyczynić do tworzenia nowych miejsc pracy. Szczególny nacisk położono tutaj na pomoc osobom znajdującym się w niekorzystnej sytuacji. Miernikiem realizacji celu będzie liczba wspartych przedsiębiorstw oraz liczba powstałych dzięki wsparciu w ramach LSR.

W ramach C2 planuje się podnoszenie kompetencji i włączenie społeczno-zawodowe mieszkańców – sposobem na wzmocnienie kapitału społecznego obszaru. Owo wzmocnienie nastąpi w wyniku realizacji trzech przedsięwzięć skupiających się na poszerzeniu oferty pozaszkolnych form edukacji dzieci i młodzieży obszaru, zwiększeniu dostępu do oferty edukacyjnej dla dorosłych a także ogólnym rozwoju lokalnej społeczności dzięki wsparciu inicjatyw oddolnych. Działania te niwelują różnicę, jaką odczuwają mieszkańcy wsi względem mieszkańców dużych miast. Wyrównują się tutaj szanse dzieci, młodzieży i dorosłych dotyczących kwestii edukacyjnych i społecznych. Przyjęte działania adekwatne są do oczekiwań mieszkańców obszaru LGD, placówek edukacyjnych i kulturalnych oraz organizacji pozarządowych, zgłaszanych podczas konsultacji w ramach diagnozy obszaru. Miernikiem realizacji będzie ilość inicjatyw edukacyjnych i społecznych realizowana w ww. zakresach. Cel ten będzie realizowany dzięki środkom z EFS+ wdrażanym poprzez projekty grantowe. Poszczególne przedsięwzięcia realizować będą następujące cele z FE SL 2021-2027:

Nazwa Celu FE SL 2021-2027	Nazwa przedsięwzięcia z LSR	Wskaźniki produktu	Wskaźniki rezultatu
Cel (f) Wspieranie równego dostępu do dobrej jakości, włączającego kształcenia i szkolenia oraz możliwości ich ukończenia, w szczególności w odniesieniu do grup w niekorzystnej sytuacji, od wczesnej edukacji i opieki nad dzieckiem przez ogólne i zawodowe kształcenie i szkolenie, po szkolnictwo wyższe, a także kształcenie i uczenie się dorosłych, w tym ułatwienie mobilności edukacyjnej dla wszystkich i	P.2.1. Poszerzenie oferty pozaszkolnych form edukacji dzieci i młodzieży	Liczba wspieranych strategii rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność, Liczba ludności objętej projektami w ramach strategii zintegrowanego rozwoju terytorialnego	Liczba zrealizowanych inicjatyw lokalnych o charakterze edukacyjnym

dostępności dla osób z niepełnosprawnościami (EFS+)			
Cel (g) Wspieranie uczenia się przez całe życie, w szczególności elastycznych możliwości podnoszenia i zmiany kwalifikacji dla wszystkich, z uwzględnieniem umiejętności w zakresie przedsiębiorczości i kompetencji cyfrowych, lepsze przewidywanie zmian i zapotrzebowania na nowe umiejętności na podstawie potrzeb rynku pracy, ułatwianie zmian ścieżki kariery zawodowej i wspieranie mobilności zawodowej (EFS+)	P.2.2. Zwiększenie dostępu do oferty edukacyjnej dla dorosłych i promocja uczenia się przez całe życie	Liczba wspieranych strategii rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność, Liczba ludności objętej projektami w ramach strategii zintegrowanego rozwoju terytorialnego	Liczba zrealizowanych inicjatyw lokalnych o charakterze edukacyjnym
Cel (l) Promowanie integracji społecznej osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, w tym osób najbardziej potrzebujących i dzieci (EFS+)	P.2.3. Wsparcie inicjatyw wpływających na rozwój lokalnej społeczności	Liczba wspieranych strategii rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność, Liczba ludności objętej projektami w ramach strategii zintegrowanego rozwoju terytorialnego	Liczba zrealizowanych inicjatyw lokalnych o charakterze integracyjnym

Ostatnim obszarem wymagającym interwencji wskazanych w ramach diagnozy i konsultacji społecznych jest Nowoczesna infrastruktura i wzmocnienie potencjału społecznego gwarantem rozwoju obszaru LGD (C3). Działanie skierowane jest do jednostek samorządu terytorialnego w ramach P3.1, gdzie wsparcie przewidziano do modernizacji i budowy obiektów infrastruktury publicznej służących zaspokajaniu potrzeb kulturalnych, rekreacyjnych i edukacyjnych mieszkańców a także do innych podmiotów obszaru objętego LSR gdzie przewidziano wsparcie inicjatyw promujących włączenie społeczne i aktywizację mieszkańców oraz NGO. Poziom realizacji celu będzie mierzony liczbą powstałych lub zmodernizowanych inwestycji oraz liczbą inicjatyw promujących włączenie społeczne i aktywizację. Dla każdego przedsięwzięcia określono wskaźniki produktu, dla celów szczegółowych wskaźniki rezultatu a także wskazano źródło ich pomiaru.

Opis celów i przedsięwzięć został ujęty w zał. nr 1 do niniejszej LSR. W opisie tym w kolumnie „Budżet (w EUR)” wskazano kwoty stanowiące sumę wkładu UE oraz wkładu krajowego.

Niniejsza Strategia jest strategią wielofunduszową – źródłem finansowania przedsięwzięć w ramach celu 1 i 3 będzie Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich w ramach PS WPR zaś dla celu 2 Europejski Fundusz Społeczny+ w ramach FE SL.

Szczegółowe określenie celów oraz przedsięwzięć a także wskaźników produktu i rezultatu wraz ze wskazaniem ich wartości planowanych do osiągnięcia na koniec wdrażania LSR oraz harmonogram ich osiągania przedstawia w zał. nr 2 do LSR to jest Plan działania.

Pomiar realizacji celów oraz osiągania wartości poszczególnych wskaźników odbywał się będzie za pomocą prowadzonego monitoringu oraz ewaluacji, które szerzej opisano w rozdziale X.

Na skutek zrealizowania celów ogólnych oraz odnoszących się do nich celów szczegółowych i przedsięwzięć a także osiągnięcia wyznaczonych wartości wskaźników nastąpi zniwelowanie problemów zidentyfikowanych na początkowym etapie prac nad LSR.

VII SPOSÓB WYBORU I OCENY OPERACJI ORAZ SPOSÓB USTANAWIANIA KRYTERIÓW WYBORU

Dla osiągnięcia przyjętych celów zawartych w LSR przewiduje się działania dotyczące następujących typów operacji:

- operacje realizowane indywidualnie w ramach wniosków składanych przez beneficjentów innych niż LGD i wybieranych przez organ decyzyjny
- projekty grantowe,

Celem opracowania procedur naboru i oceny operacji jest:

- zapewnienie transparentności i jasności procesu wyboru operacji,
- dostosowanie kryteriów do przyjętych celów i przedsięwzięć,
- zapewnienie zgodności z przepisami regulującymi RLKS,
- zapewnienie wyeliminowania zagrożenia konfliktu interesów
- sprawna realizacja procesu wyboru operacji.

Procedury zostały opracowane przez pracowników biura we współpracy z przedstawicielami Zarządu i Rady oraz poszczególnych gmin członkowskich. Do sformułowania kryteriów oceny wykorzystano informacje pozyskane poprzez partycypacyjne metody na etapie opracowywania LSR – w szczególności wykorzystano wskazania respondentów ankiet oraz uczestników spotkań konsultacyjnych odnośnie preferowanych typów operacji i rodzajów przedsięwzięć uważanych za niewystarczające na omawianym obszarze. Kolejnym źródłem inspiracji do sformułowanych kryteriów była diagnoza obszaru, zdefiniowanie głównych problemów i określenie grup docelowych, w tym osób znajdujących się w niekorzystnej sytuacji. Opracowane kryteria są powiązane z celami i grupami docelowymi, do których jest kierowane wsparcie, w zależności od rodzaju beneficjenta, z uwzględnieniem wyników diagnozy i analizy SWOT.

Dodatkowo zwrócono uwagę na cele zdefiniowane w PS WPR oraz FE SL, stąd pojawiły się kryteria dotyczące innowacyjności. Przyjęta definicja innowacyjności na potrzeby oceny brzmi następująco: **Innowacyjność rozumie się jako wdrożenie nowego na obszarze objętym LSR lub znacząco udoskonalonego produktu, usługi, procesu, organizacji lub nowego sposobu wykorzystania lub zmobilizowania istniejących lokalnych zasobów przyrodniczych, historycznych, kulturowych czy społecznych. Operacja jest innowacyjna, jeżeli ma charakter innowacyjny w odniesieniu do przynajmniej jednego z tych kryteriów, przy czym im więcej cech innowacyjności, tym większa liczba przyznanych punktów.** Zasady przyznawania oraz sumowania punktów za innowacyjność zawiera instrukcja wypełniania kart oceny operacji, która jest załącznikiem do procedur. Innowacyjność będzie oceniana podczas konkursów dotyczących przedsięwzięć w ramach Celu 1. LGD będzie prowadziła działania animacyjne do wdrażania innowacji. Będą to następujące działania: przekazywanie dobrych praktyk w zakresie wdrażania innowacji w zakresie przedsiębiorczości, zachęcanie podczas konsultacji oraz spotkań informacyjnych do wdrażania innowacji w ramach poszczególnych projektów. Ponadto premiowanie w lokalnych kryteriach wyboru dodatkowymi punktami projektów innowacyjnych będzie dla poszczególnych wnioskodawców zachętą do wdrożenia rozwiązań innowacyjnych przynajmniej w skali LGD. Metody wdrożenia innowacji będą się różniły w zależności od operacji. Przekształcenie pomysłu z czegoś abstrakcyjnego w namacalny, nowy czy ulepszony produkt lub usługę wymaga przejścia przez złożony proces. Wdrożenie może polegać na wprowadzeniu przez wnioskodawcę zupełnie nowego produktu lub usługi, która jeszcze nie istnieje na obszarze LGD. Może też polegać na zmianie istniejącego produktu lub usługi, aby stworzyć coś nowego, niespotykanego dotąd na obszarze. Wdrożenie innowacyjności wymaga poczynienia kilku kroków. Po pierwsze – identyfikacja problemu lub przestrzeni do wdrożenia innowacji. Następnie wymyślenie rozwiązania. W dalszym etapie należy ocenić to rozwiązanie aby sprawdzić, czy rzeczywiście zafunkcjonuje. Ostatnim krokiem jest realizacja operacji innowacyjnej, to jest rzeczywiste wdrożenie danego produktu, usługi, rozwiązania, procesu itp.

Ponadto kryteria pozwalają premiować również operacje, które będą wspierały osoby znajdujące się w niekorzystnej sytuacji. Są to: kobiety, seniorzy, osoby niepełnosprawne i ich opiekunowie oraz osoby młode do 25 r.ż. Wynika to z diagnozy przeprowadzonej zarówno przy tworzeniu PS WPR (z wyłączeniem seniorów) jak i diagnozy obszaru LGD LYSKOR.

Lokalne kryteria wyboru publikowane będą na stronie LGD LYSKOR oraz każdorazowo wraz z dokumentacją konkursową wskazaną w ogłoszeniu o naborze.

W przypadku konieczności zmian w kryteriach oceny operacji przewiduje się wykorzystanie ponownie metod partycypacyjnych, tj. konsultacji ze społecznością lokalną drogą mailową, telefoniczną i bezpośrednio (podczas dyżurów w biurze). Proces aktualizacji inicjuje Zarząd z własnej inicjatywy (po zgłoszeniu uwag przez Biuro LGD) lub na wniosek Rady. Sposób uregulowania tej kwestii wynikał z uznania, że Rada jest organem, który ma największą i stale aktualizowaną wiedzę o wnioskach składanych w ramach ogłaszanych naborów zaś pracownicy podczas prowadzonego doradztwa mają bezpośredni kontakt z wnioskodawcami, znają ich projekty i orientują się, czy kryteria wyboru są dla nich jednoznaczne, czy są obiektywne oraz czy pozwalają na wybór najlepszych wniosków.

Szczegółowy opis kryteriów wraz z możliwymi do uzyskania punktami za ich spełnienie zawiera Karta oceny operacji.

Lokalne kryteria wyboru zatwierdza Walne Zebranie Członków. Procedurę ustalania lokalnych kryteriów wyboru zatwierdza Zarząd LGD.

LGD przyjmuje procedury odrębnie dla typów operacji. W przypadku **procedury wyboru i oceny operacji realizowanych indywidualnie w ramach wniosków składanych przez beneficjentów innych niż LGD** uregulowane zostały następujące kwestie:

- Przygotowanie ogłoszenia o naborze i jego zamieszczanie;
- Sytuacje składania i wycofywania wniosków;
- Sposób prowadzenia rejestru wniosków – rejestr prowadzi biuro LGD;
- Wstępna weryfikacja wniosków;
- Przekazanie wniosków do oceny i wyłączenia z oceny i wyboru operacji;
- Ocena merytoryczna i wybór operacji;
- Zasady wnoszenia protestów;
- Zasady informowania wnioskodawców o wynikach oceny;
- Opiniowanie zmian umowy między wnioskodawcą na Zarząd Województwa;
- Publikowanie protokołów;
- Zasady zmiany procedury – zmiany procedury będą konsultowane ze społeczeństwem za pośrednictwem strony internetowej LGD i podczas dyżurów w biurze.
- Ustalono również zasady postępowania w przypadku rozbieżnych ocen danej operacji przez poszczególnych członków Rady – odpowiednie zapisy znajdują się w procedurach oceny i wyboru w ramach poszczególnych sposobów realizacji operacji. Oceny dokonane przez członków Rady podlegają sprawdzeniu pod kątem istotnych rozbieżności. Za istotną rozbieżność uznaje się ocenę odbiegającą o ponad 50% od średniej arytmetycznej wszystkich ocen danej operacji. Przyjęto, że w przypadku stwierdzenia przez Przewodniczącego Rady istotnych rozbieżności w ocenach w zakresie punktów przyznanych operacji, wzywa on członków Rady, którzy dokonywali danej oceny, do złożenia wyjaśnień i dokonania ewentualnej korekty. W przypadku, gdy nadal istnieją istotne rozbieżności, ocenę uznaną za istotnie rozbieżną odrzuca się. Odpowiednia adnotacja odnośnie przypadków wyjaśniania istotnych rozbieżności w ocenach operacji musi się znaleźć w protokole z oceny i wyboru operacji.

Szczegółowy opis kryteriów wraz z możliwymi do uzyskania punktami za ich spełnienie zawiera Karta oceny operacji. Przyjęte kryteria posiadają opis wyjaśniający sposób oceny i wskazujący wymagania konieczne do spełnienia poszczególnego kryterium. Poza tym praktycznie dla każdego kryterium ustalono odpowiednie wartości minimalnej i maksymalnej liczby punktów możliwej do przyznania przez oceniającego. Szczególną uwagę należy zwrócić na projekty związane z rozpoczynaniem działalności gospodarczej.

Dla **projektów grantowych** opracowano procedurę oceny i wyboru oraz rozliczania, monitoringu i kontroli grantobiorców. Procedura reguluje następujące zagadnienia:

- Przygotowanie ogłoszenia o naborze i jego zamieszczanie;
- Sytuacje składania i wycofywania wniosków;
- Kontrola wymogów formalno – merytorycznych wniosku;
- Przekazanie wniosków do oceny i wyłączenia z oceny i wyboru grantobiorców;
- Ocena i wybór grantobiorców;
- Procedura odwoławcza;

- Publikacja ostatecznej listy grantobiorców;
- Przekazanie dokumentów do Samorządu Województwa;
- Przypadek unieważnienia konkursu, forma informowania o unieważnieniu;
- Przygotowanie, zawarcie i aneksowanie umów z grantobiorcami;
- Weryfikacja wykonania zadań i rozliczanie realizacji operacji;
- Monitoring, kontrola i doradztwo;
- Archiwizowanie dokumentacji;
- Zasady zmiany procedury;
- Ustalono również zasady postępowania w przypadku rozbieżnych ocen danej operacji przez poszczególnych członków Rady – odpowiednie zapisy znajdują się w procedurach oceny i wyboru w ramach poszczególnych sposobów realizacji operacji. Oceny dokonane przez członków Rady podlegają sprawdzeniu pod kątem istotnych rozbieżności. Za istotną rozbieżność uznaje się ocenę odbiegającą o ponad 50% od średniej arytmetycznej wszystkich ocen danej operacji. Przyjęto, że w przypadku stwierdzenia przez Przewodniczącego Rady istotnych rozbieżności w ocenach w zakresie punktów przyznanych operacji, wzywa on członków Rady, którzy dokonywali danej oceny, do złożenia wyjaśnień i dokonania ewentualnej korekty. W przypadku, gdy nadal istnieją istotne rozbieżności, ocenę uznaną za istotnie rozbieżną odrzuca się. Odpowiednia adnotacja odnośnie przypadków wyjaśniania istotnych rozbieżności w ocenach operacji musi się znaleźć w protokole z oceny i wyboru operacji.

W ramach celu 2 realizowane będą projekty grantowe finansowane z EFS+ w ramach FE SL 2021-2027. Zarówno kryteria wyboru, jak i procedury, będą zbieżne z zasadami Programu. Projekty wskazane w LSR będą wybierane zgodnie z zasadami i warunkami obowiązującymi dla EFS+ oraz promowane będą projekty wpisujące się w inicjatywę Nowy Europejski Bauhaus.

Wyżej opisane zasady są zgodne z art. ustawy z dnia 28 kwietnia 2022 r. o zasadach realizacji zadań finansowanych ze środków europejskich w perspektywie finansowej 2021-2027 (tzw. ustawy wdrożeniowej) w zakresie podejmowanych działań – tj. projektów grantowych finansowanych z EFS+ oraz z art. 17 ustawy z dnia 20 lutego 2015 r. o rozwoju lokalnym z udziałem lokalnej społeczności.

VIII PLAN DZIAŁANIA

Realizacja działań w ramach LSR, została zaplanowana w kontekście 2 funduszy a każdy z nich w kontekście 2 kluczowych etapów wdrażania Strategii. Każdy z tych etapów dla każdego funduszu rozpoczyna się od podpisania umowy o warunkach i sposobie realizacji Strategii Rozwoju Lokalnego Kierowanego przez Społeczność, której podpisanie przewiduje się na I kwartał 2024 r.

W ramach operacji finansowanych z EFRROW w ramach PS WPR pierwszy etap kończy się 30 czerwca 2026 r. Jest to tzw. pierwszy kamień milowy, w którym środki powinny zostać zakontraktowane w wys. min. 40%. Drugi etap przypada na okres od lipca 2026 r. do 31 grudnia 2027 r. Przy osiągnięciu drugiego kamienia milowego kontrakcja powinna osiągnąć min. 80%. Pierwsze nabory w ramach PS WPR planuje się ogłosić w I półroczu 2025 r. Będą to nabory w ramach Celu 1 tj. w zakresie przedsiębiorczości (połowa przewidzianych na ten cel środków) oraz w zakresie infrastruktury w ramach Celu 3 (również co najmniej połowa środków). W II półroczu 2025 r. zaplanowano ogłoszenie pozostałych naborów w ramach Celu 3 tj. na operacje związane z włączeniem społecznym. Środki te powinny zostać zakontraktowane do 30 czerwca 2026 r. Natomiast zakończenie realizacji operacji w ramach tych umów i tym samym osiągnięcie zakładanych wskaźników przewiduje się na rok 2026 i 2027. W drugim kamieniu milowym powinny zostać zakontraktowane środki z naborów z II półroczu 2025 r. a ich zakończenie i osiągnięcie wskaźników nastąpi w roku 2026 i 2027. W ten sposób zminimalizowane zostanie ryzyko związane z osiąganiem przyjętych wskaźników, które są miarą sukcesu wdrażania LSR. Kolejne nabory dla pozostałych kwot w ramach Celu 1 i 3 przewiduje się przeprowadzić na przełomie roku 2026 i 2027. Ich realizację oraz osiągnięcie wskaźników z kolei przewiduje się na lata 2028 i 2029.

W ramach operacji finansowanych z EFS+ w ramach FE SL pierwszy etap kończy się 31 grudnia 2026 r. Do tego czasu środki te powinny zostać zakontraktowane gdyż w pierwszej kolejności przewiduje się zakontraktowanie środków w ramach Celu 2, który będzie realizowany ze środków EFS+. Wynika to z planowanego harmonogramu ogłaszania konkursów dla projektów finansowanych z EFS+ w ramach FE SL 2021-2027. Podpisanie umowy przez LGD z ION przewiduje się na I-II kwartał 2025. Następnie w II-III kwartale 2025 r. planuje się wybór grantobiorców do realizacji zadań w ramach EFS+ i tym samym zakontraktowanie środków. Zakończenie realizacji tych zadań przewiduje się na grudzień 2026 r. (ok. 50%) tj. pierwszy kamień milowy oraz grudzień 2028 r. – drugi kamień milowy.

Harmonogram osiągnięcia poszczególnych celów i wskaźników określono w załączniku nr 2 do niniejszej Strategii. Plan działania stanowi wyznacznik planowania konkursów w ramach realizacji LSR – zakłada się przeprowadzanie konkursów w terminach gwarantujących osiągnięcie przyjętych w Planie działania wskaźników.

W ramach naborów część operacji będzie realizowana w formie projektów grantowych. Będą to wszystkie operacje w ramach Celu 2.

IX PLAN FINANSOWY LSR

LSR będzie opierała się na środkach z dwóch funduszy: Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich w ramach PS WPR oraz Europejski Fundusz Społeczny + w ramach FE SL. W budżecie LSR zobrazowane jest to następującymi kwotami:

- Wdrażanie LSR w ramach PS WPR: 1 500 000,00 EURO, w tym wkład krajowy.
- Wdrażanie LSR w ramach EFS+: 562 500,00 EURO, środki te zostaną uzupełnione o wartość wkładu krajowego

Są to bezpośrednie źródła finansowania Strategii, które wskazano w budżecie. Trzecim źródłem jest wkład własny Beneficjentów, który różni się w zależności od typu projektu i rodzaju wnioskodawcy. Z tych źródeł finansowane będą projekty realizowane w ramach konkursów i projektów grantowych. Ponadto przewidziano wsparcie w kwocie 362 500,00 EURO w ramach PS WPR, z którego finansowanie będzie zarządzanie LSR.

Jednakże przedsięwzięcia wynikające z LSR mogą być również finansowane z innych źródeł. Należą do nich m.in.:

- Projekty finansowane ze środków dedykowanych mieszkańcom obszarów objętych lokalną strategią rozwoju w ramach instrumenty RLKS – finansowane z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w ramach FE SL 2021-2027. Będą to działania skoncentrowane na wspieraniu efektywności energetycznej i redukcji gazów cieplarnianych oraz wspieraniu energii odnawialnej – w budynkach użyteczności publicznej.
- Projekty finansowane z EFS+ w ramach FE SL 2021-2027, gdzie wśród potencjalnych beneficjentów znajdują się Lokalne Grupy Działania.
- Projekty finansowane ze środków EFRR w ramach komponentu transgranicznego – Program INTERREG Czechy – Polska. Z racji położenia LGD na obszarze Euroregionu Silesia, LGD może aplikować o środki na realizację przedsięwzięć finansowanych z ww. źródła. Przedsięwzięcia takie będą zbieżne z Celem 3, przedsięwzięciem 3.2 nakierowane na aktywizację społeczności.
- Projekty z innych źródeł dedykowane NGO, w których LGD nie są wykluczone. Mogą to być np.: Program Wieloletni na rzecz Osób Starszych „Aktywni+”, gdzie możliwe jest wsparcie osób określonych w niniejszej LSR jako znajdujących się w niekorzystnej sytuacji tj. seniorzy.

Poniżej przedstawiono powiązanie ww. źródeł finansowania z poszczególnymi celami i przedsięwzięciami:

C1, P.1.1. finansowany będzie z PS WPR w wysokości do 65%, pozostała kwota stanowić będzie wkład własny Wnioskodawcy. W ramach operacji polegającej na podejmowaniu działalności gospodarczej, przewidziano wsparcie w wysokości do **90 000,00 PLN ~~20 000,00 EURO~~**, co pozwala na dofinansowanie **min. ok. 18** operacji. Operacje w ramach niniejszego celu będą także kierowane do osób w niekorzystnej sytuacji.

C1, P.1.2. finansowany będzie z PS WPR w wysokości do 65%, pozostała kwota stanowić będzie wkład własny Wnioskodawcy. W ramach operacji polegającej na rozwoju działalności gospodarczej, przewidziano wsparcie w wysokości do **200 000,00 PLN ~~46 000,00 EURO~~**, co pozwala na dofinansowanie **min.10 operacji, jednakże przewiduje się, iż będzie to ok. 12** operacji gdyż z dotychczasowego doświadczenia we wdrażaniu LSR wynika, iż nie wszyscy Wnioskodawcy będą zainteresowani maksymalną kwotą dofinansowania.

C2, P.2.1, P.2.2 oraz P.2.3 finansowany będzie z FE SL w wysokości do **95% 100%, zgodnie z opublikowanym regulaminem danego naboru. W przypadku, gdy intensywność pomocy określona w regulaminie naboru wyniesie mniej niż 100%** pozostała kwota stanowić będzie wkład własny Wnioskodawcy. Przedsięwzięcia te realizowane będą w ramach projektów grantowych. W ramach P.2.1 przewiduje się realizację jednego projektu grantowego, który będzie zawierał realizację **min. 16** grantów – inicjatyw, każdy do max. wielkości dofinansowania **z EFS+ ~~16 000,00 EURO~~ 80 000,00 PLN**. W ramach P.2.2 przewiduje się realizację jednego projektu grantowego, który będzie zawierał realizację **min. 6** grantów – inicjatyw, każdy do max. wielkości dofinansowania **z EFS+ ~~15 000,00 EURO~~ 80 000,00 PLN**.

W ramach P.2.3 przewiduje się realizację jednego projektu grantowego, który będzie zawierał realizację **min. 12** grantów – inicjatyw, każdy do max. wielkości dofinansowania **~~17 940,00 EURO~~ 80 000,00 PLN**.

Operacje w ramach Celu 2 będą nakierowane również na wsparcie osób w niekorzystnej sytuacji.

C3, P.3.1. oraz P.3.2. finansowany będzie z PS WPR w wysokości – dla jednostek sektora finansów publicznych do 75%, pozostała kwota stanowić będzie wkład własny Wnioskodawcy, dla innych podmiotów do 100% - poziom dofinansowania określony zostanie każdorazowo w Regulaminie naboru. Operacje w ramach P.3.2 będą nakierowane również na wsparcie osób w niekorzystnej sytuacji.

Ponadto potencjalnym źródłem finansowania C3 jest również Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego oraz Fundusz Sprawiedliwej Transformacji w ramach programu FE SL 2021-2027. Dla obszaru LGD LYSKOR przewiduje się środki na działanie 02.01 Efektywność energetyczna budynków użyteczności publicznej oraz 10.06 Rozwój energetyki rozproszonej opartej o odnawialne źródła energii.

X MONITORING I EWALUACJA

Niezbędnym elementem skutecznego wdrażania LSR jest prowadzenie działań monitoringowych i ewaluacyjnych. Gromadzenie i interpretacja danych dotyczących Strategii pozwala na bieżące korekty działań podmiotów odpowiedzialnych za jej wdrażanie w razie wystąpienia ewentualnych nieprawidłowości lub przeszkód.

Metodyczne dążenia do realizacji celów podlegać muszą ocenie skuteczności, by w razie wykrycia nieprawidłowości możliwe było dokonywanie korekt działań na etapie wdrażania. Konieczne jest zatem stworzenie pełnego systemu obejmującego:

- monitoring, czyli podsystem zbierania i selekcjonowania informacji,
- ewaluację, czyli podsystem oceny i interpretacji zgromadzonego materiału.

Lokalna Strategia Rozwoju stanowi swoisty rodzaj dokumentu, w oparciu o który możliwe staje się wdrażanie interwencji, mającej na celu spowodowanie pozytywnej zmiany społeczno – ekonomicznej w obszarze uznanym za problemowy. Aby pożądana zmiana mogła zaistnieć niezbędne jest bieżące monitorowanie oraz ewaluacja, które nie tylko zwiększają zasób wiedzy teoretycznej, ale przede wszystkim wpływają na poprawę jakości wdrażanej interwencji. W związku ze stworzeniem i realizacją LSR na lata 2023 – 2027 nie zakłada się przeprowadzania badania ewaluacyjnego przed realizacją Strategii i monitorowaniem zdarzeń. Szerokie konsultacje społeczne poprzedzające opracowanie LSR w sposób wystarczający oceniły założenia Strategii. Umożliwiły również optymalny wybór celów i przedsięwzięć w oparciu o dokonaną analizę istniejących uwarunkowań i zasobów znajdujących się w obszarze działania LGD.

Realizacja LSR poddana zostanie ewaluacji mid-term. Ta ewaluacja poddaje krytyce pierwsze produkty i rezultaty, co pozwala ocenić jakość monitorowania i wdrażania. Pokazuje, w jaki sposób założenia przekładane są na działania w miejscu gdzie jest to konieczne, wskazuje de facto konieczność dokonania korekt, m.in. poprzez:

- zmiany poziomu warunków zewnętrznych wdrażania Strategii – aktualność zapisów względem zmieniającej się sytuacji społeczno – gospodarczej, strategii wspólnotowych, polityk krajowych, kontekstu prawnego, diagnozy potrzeb;
- systemu zarządzania i wdrażania Strategii – sprawność przepływu informacji, dokumentów, środków finansowych i realizacji zadań, identyfikacja barier prawnych i administracyjnych;
- realizacji celów w stosunku do rezultatów – identyfikacja czynników mających wpływ na sukces lub porażkę w realizacji Strategii, weryfikacja ewentualnych teorii zmian, wykrycie błędów w początkowo zdefiniowanych wskaźnikach i celach.

Poprzez ewaluację mid-term przeanalizowane zostaną dokumenty programowe w świetle doświadczeń dotyczących implementacji oraz w kontekście danych diagnostycznych dotyczących dynamicznie zmieniającej się sytuacji społeczno – gospodarczej. Ewaluacja mid-term uwzględni również ocenę skuteczności osiągnięcia założonych celów LSR. Ponadto, ocenie zostanie poddany poziom osiągnięcia poszczególnych wskaźników (analiza ilościowa). Ze względu na fakt, iż ewaluacja mid-term skierowana jest przede wszystkim na dociekanie problemów organizacyjnych i ich przyczyn, konieczne będzie wykorzystanie badań jakościowych, co przysłuży się do niwelowania problemów i pejoratywnych aspektów w przyszłości. W tym celu zastosowane zostanie podejście partycypacyjne, oparte na dialogu i angażowaniu interesariuszy. Zakłada się wykorzystanie następujących metod badawczych: obserwacja uczestnicząca, ankietyzacja beneficjentów, analiza procesów związanych z realizacją LSR.

Ewaluację mid-term przeprowadzi LGD przy współpracy z podmiotem zewnętrznym. Wyniki ewaluacji mid-term przyczyniają się do określenia modyfikacji istotnych z punktu widzenia wdrażania LSR dokumentów. Przekazane informacje Zarząd będzie rozpatrzył i zanalizuje na posiedzeniu zwołanym w trybie i terminie statutowym. Po ocenie Zarząd rozważy czy sposób wdrażania

LSR jest prawidłowy oraz wskaże ewentualne środki, jakie trzeba będzie przedsięwziąć by wdrażanie Strategii było bardziej skuteczne. Ponadto zaproponuje zmiany lub aktualizację Strategii. Ewentualna zmiana celów szczegółowych oraz przedsięwzięć następować będzie po konsultacjach ze społecznością lokalną.

W celu określenia długotrwałych efektów LSR, w tym wielkości zaangażowanych środków, skuteczności i efektywności pomocy, zakłada się przeprowadzenie ewaluacji ex-post. Ten rodzaj badania pełni funkcję rozliczeniową (egzekwowanie odpowiedzialności) – zdaje relację z tego, czy założone cele interwencji zostały osiągnięte oraz czy proces ich realizacji był efektywny. Ponieważ podejmowane interwencje są realizowane z wykorzystaniem środków publicznych, ewaluacja ex-post ma znaczenie we wzmacnianiu odpowiedzialności za sposób ich wydatkowania. Z drugiej strony, ewaluacja ex-post pełni także funkcję formatywną – uzyskane wyniki mogą posłużyć do uskutecznienia i usprawnienia planowanych w przyszłości interwencji.

Ten rodzaj ewaluacji jest społeczno – ekonomicznym badaniem oceniającym znaczenie przeprowadzonej interwencji w zakresie realizacji potrzeb, na które miała odpowiadać, jak również oceniającym jej niezamierzone efekty. Ten rodzaj badania przeprowadzony zostanie po zakończeniu realizacji LSR. W odniesieniu do praktyk przyjętych w Unii Europejskiej ewaluacja ex-post będzie realizowana nie później niż do 30 czerwca 2029 r.³

W planowanym badaniu ewaluacyjnym uwzględnione zostaną realne efekty wprowadzonych interwencji. Poprzez porównanie tego, co powinno zostać osiągnięte dzięki określonym działaniom z tym, co faktycznie osiągnięto, możliwa będzie odpowiedź na pytanie: czy cele interwencji zostały zrealizowane, a jeżeli tak, to w jakim stopniu.

Ocena LSR w ramach ewaluacji przeprowadzona zostanie w oparciu o następujące kryteria:

- trafność – ocena adekwatności planowanych celów zawartych w Strategii oraz metod jej wdrażania do problemów i wyzwań społeczno – ekonomicznych, które zostały zidentyfikowane w diagnozie;
- skuteczność – ocena stopnia realizacji zakładanych celów, skuteczności użytych metod, instytucji oraz wpływu czynników zewnętrznych na ostateczne efekty;
- efektywność – ocena relacji pomiędzy nakładami, kosztami, zasobami (finansowymi, ludzkimi, administracyjnymi) a osiągniętymi efektami;
- użyteczność – ocena całości rzeczywistych efektów wywołanych przez realizację Strategii (zarówno planowanych, jak i nieplanowanych – tzw. ubocznych) w odniesieniu do wyzwań społeczno - ekonomicznych;
- trwałość – ocena ciągłości efektów realizacji Strategii w perspektywie średnio i długookresowej⁴.

Ewaluacja mid-term skoncentrowana będzie na ocenie postępu wdrażania Strategii, natomiast ewaluacja ex-post, zgodnie z założeniem, skoncentrowana będzie na ocenie efektów zrealizowanej Strategii. Ewaluacja zweryfikuje niejako optymistyczną teorię zmiany, która została określona w dokumencie programowym – LSR. Zakłada się, że poprzez przeprowadzenie badania ewaluacyjnego, możliwe będzie dokonanie oceny:

- stopnia realizacji LSR do zakładanych wskaźników oraz prawidłowości realizacji LSR;
- przyjętych wskaźników zawartych w LSR w odniesieniu do celów i przedsięwzięć;
- zakresu osiągniętych celów ogólnych i szczegółowych;
- postępu we wdrażaniu poszczególnych przedsięwzięć w nawiązaniu do projektów, które: są w trakcie weryfikacji, są w trakcie realizacji (mają podpisane umowy) oraz są zakończone (otrzymały refundację);
- działań podjętych przez LGD w zakresie zagwarantowania jakości i efektywności wdrażania LSR;

³ Rozporządzenie 2021/1060 – rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 2021/1060 z dnia 24 czerwca 2021 r. ustanawiające wspólne przepisy dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego Plus, Funduszu Spójności, Funduszu na rzecz Sprawiedliwej Transformacji i Europejskiego Funduszu Morskiego, Rybackiego i Akwakultury a także przepisy finansowe na potrzeby tych funduszy oraz na potrzeby Funduszu Azylu, Migracji i Integracji, Funduszu Bezpieczeństwa Wewnętrznego i Instrumentu Wsparcia Finansowego na rzecz Zarządzania Granicami i Polityki Wizowej (Dz. Urz. UE L 231 z 30.06.2021, str. 159)

⁴ K. Olejniczak, *Wprowadzenie do zagadnień ewaluacji* [w:] K. Olejniczak, M. Kozak, B. Ledzion (red.) *Teoria i praktyka ewaluacji interwencji publicznych. Podręcznik akademicki*, Wydawnictwa Akademickie i Profesjonalne, Warszawa 2008, s. 23.

- wytycznych dotyczących aktualizacji oraz ewentualnych zmian w LSR, ze szczególnym uwzględnieniem wskaźników realizacji LSR oraz kryteriów wyboru.

W zakresie realizowanego badania wykorzystane zostaną metody ilościowe i jakościowe, służące określeniu wpływu interwencji na obserwowane zmiany społeczno – gospodarcze.

Przeprowadzenie badania ewaluacyjnego ex-post zlecone zostanie podmiotowi zewnętrznemu, przy ścisłej współpracy z LGD. Ewaluacja zewnętrzna zapewni wysoki poziom obiektywności wyników oraz umożliwi wykorzystanie specjalistycznej wiedzy, jaką dysponują eksperci zewnętrzni. Ponadto, pracownicy Biura LGD będą odpowiedzialni za przekazywanie informacji potrzebnych do sporządzenia ewaluacji oraz stały monitoring i współpracę z ekspertami zewnętrznymi.

Lokalna Strategia Rozwoju, od początku wdrażania, aż do zakończenia poddana będzie również stałemu monitoringowi. Należy przez to rozumieć proces systematycznego zbierania i analizowania informacji ilościowych i jakościowych na temat funkcjonowania LGD oraz stanu realizacji strategii w aspekcie rzeczowym i finansowym. Poprzez monitoring możliwe będzie uzyskanie informacji zwrotnych na temat skuteczności i wydajności wdrażanej Strategii oraz dokonanie oceny zgodności realizacji projektów z założonymi wcześniej celami. Proces monitoringu przebiegać będzie dwutorowo. Z jednej strony obejmować będzie postęp rzeczowej realizacji LSR:

- analiza stopnia osiągnięcia mierzalnych i weryfikowalnych wskaźników wykonalności celów;
- monitoring operacyjny – bezpośrednie rozmowy z beneficjentami, wizytacja na miejscu realizacji projektu;
- angażowanie społeczności lokalnej w proces – konsultacje społeczne, badania ankietowe.

Z drugiej strony monitoring obejmie kwestie finansowe – sposób wydatkowania środków na poszczególne projekty i działania LGD.

System monitoringu oparty będzie na następujących zasadach:

- zasada wiarygodności - informacje będą wiarygodne i oparte na niepodważalnych danych, by tym samym wyeliminować ryzyko podjęcia niewłaściwych działań korygujących;
- zasada aktualności – informacje będą gromadzone, przekazywane i oceniane w sposób ciągły, który umożliwi podjęcie na czas działań korygujących oraz stosownych korekt w momencie aktualizacji Strategii;
- zasada obiektywności – monitorowanie prowadzone będzie w oparciu o analizę wskaźników porównawczych, co umożliwi prowadzenie obiektywnej oceny niezakłóconej subiektywnością wynikającą z przywiązania do własnych pomysłów;
- zasada koncentracji na punktach strategicznych - monitorowanie skupione będzie przede wszystkim na tych obszarach życia społeczno-gospodarczego, w których istnieje prawdopodobieństwo wystąpienia największych odchyłeń, mogących wywoływać zahamowania w realizacji założeń Strategii lub ich zatrzymanie;
- zasada realizmu – monitoring będzie zgodny z realiami realizowanych działań;
- zasada koordynacji informacji – monitorowanie prowadzone będzie w taki sposób, aby było skoordynowane z tokiem prowadzonych prac i jednocześnie nie wpływało na ich zahamowanie oraz nie zakłócało realizacji podejmowanych działań; informacje płynące z prowadzonego monitoringu docierać będą do wszystkich zainteresowanych, aby umożliwić im właściwe podejmowanie decyzji mających znaczenie strategiczne;
- zasada elastyczności - proces monitorowania będzie bardzo elastyczny, zapewniający szybkie reagowanie na zachodzące zmiany.

Monitoring prowadzony będzie na bieżąco przez pracowników LGD. Sprawozdania przedstawiane będą cyklicznie, przynajmniej 2 razy w roku (okres badany: półroczne), Zarządowi który w przypadku stwierdzenia ewentualnych trudności w realizacji Strategii, występować będzie z wnioskami o aktualizację LSR do Walnego Zebrania Członków Stowarzyszenia LYSKOR. Monitoringowi poddane zostaną m.in.:

- działalność biura oraz jego pracowników;
- strona internetowa LGD.
- harmonogram ogłaszanych konkursów;
- stopień realizacji poszczególnych celów;
- stopień realizacji wskaźników;

- stopień wykorzystania budżetu;

Wnioski z analiz będą wykorzystywane w bieżącej pracy LGD i jej organów oraz w procesie aktualizacji LSR.

XI WYKAZ LITERATURY

- [1] Bębenek P., Magryś W., Metody podejmowania decyzji na etapie wyboru projektów realizowanych w ramach lokalnych strategii rozwoju, [w:] Monitorowanie rozwoju regionu – wymiar społeczny, gospodarczy i środowiskowy, red. K. Malik, Wyd. Instytut Śląski,
- [2] Bębenek P., Wilczyński R., Kształcenie liderów odnowy wsi w Polsce, [w:] Kapitał ludzki w rozwoju regionalnym – uwarunkowania makro- i mikroekonomiczne, red. K. Heffner, K. Malik, Wyd. Instytut Śląski, Opole 2005
- [3] Heffner K., Czynniki rozwoju obszarów wiejskich – rola małych miast. Uwarunkowania i kierunki przemian społeczno-gospodarczych na obszarach wiejskich, red. nauk. A. Rosner, PAN, Warszawa 2005
- [4] K. Olejniczak, Wprowadzenie do zagadnień ewaluacji [w:] K. Olejniczak, M. Kozak, B. Ledzion (red.) Teoria i praktyka ewaluacji interwencji publicznych. Podręcznik akademicki, Wydawnictwa Akademickie i Profesjonalne, Warszawa 2008
- [5] Strategia Rozwoju Województwa Śląskiego „Śląskie 2030”
- [6] Strategia Terytorialna Subregionu Zachodniego Województwa Śląskiego na lata 2021-2027 - projekt
- [7] Program Fundusze Europejskie dla Śląskiego 2021-2027
- [8] Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju - Polska 2030
- [9] Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 2021/1060 z dnia 24 czerwca 2021 r. ustanawiającego wspólne przepisy dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego Plus, Funduszu Spójności, Funduszu na rzecz Sprawiedliwej Transformacji i Europejskiego Funduszu Morskiego, Rybackiego i Akwakultury a także przepisy finansowe na potrzeby tych funduszy oraz na potrzeby Funduszu Azylu, Migracji i Integracji, Funduszu Bezpieczeństwa Wewnętrznego i Instrumentu Wsparcia Finansowego na rzecz Zarządzania Granicami i Polityki Wizowej (Dz. Urz. UE L 231 z 30.06.2021)

XII ZAŁĄCZNIKI DO LOKALNEJ STRATEGII ROZWOJU NA LATA 2023-2027

Zał. nr 1 Cele i przedsięwzięcia

Zał. nr 2 Plan działania

Zał. nr 3 Budżet LSR w podziale na poszczególne fundusze EFSI i zakresy wsparcia

Zał. nr 4 Plan wykorzystania budżetu LSR – wykazujący wykorzystanie zakontraktowanych środków w podziale na poszczególne fundusze i lata

Załącznik nr 1 Cele i przedsięwzięcia

Budżet (w EUR)	Przedsięwzięcia w ramach C. 1 Wzmocnienie lokalnego rozwoju gospodarczego poprzez wsparcie przedsiębiorczości na obszarze LGD LYSKOR	grupy docelowe	sposób realizacji (konkurs, projekt grantowy, operacja własna, animacja itp..)
360 000,00	P.1.1. Tworzenie warunków do zakładania działalności gospodarczej przez mieszkańców LGD	osoby fizyczne, w tym osoby w niekorzystnej sytuacji	konkurs
500 000,00	P.1.2. Tworzenie warunków do rozwoju i zwiększenia konkurencyjności lokalnych przedsiębiorstw	przedsiębiorcy, w tym osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą oraz osoby prawne	konkurs
Budżet (w EUR)*	Przedsięwzięcia w ramach C. 2 Podnoszenie kompetencji i włączenie społeczno-zawodowe mieszkańców sposobem na wzmocnienie kapitału społecznego obszaru	grupy docelowe	sposób realizacji (konkurs, projekt grantowy, operacja własna, animacja itp..)
257 103,00	P.2.1. Poszerzenie oferty pozaszkolnych form edukacji dzieci i młodzieży	dzieci i młodzież w wieku szkolnym	projekt grantowy
90 000,00	P.2.2. Zwiększenie dostępu do oferty edukacyjnej dla dorosłych i promocja uczenia się przez całe życie	dorośli mieszkańcy obszaru objętego LSR	projekt grantowy
215 397,00	P.2.3. Wsparcie inicjatyw wpływających na rozwój lokalnej społeczności	mieszkańcy obszaru objętego LSR	projekt grantowy
Budżet (w EUR)	Przedsięwzięcia w ramach C. 3 Nowoczesna infrastruktura i wzmocnienie potencjału społecznego gwarantem rozwoju obszaru LGD.	grupy docelowe	sposób realizacji (konkurs, projekt grantowy, operacja własna, animacja itp..)
600 000,00	P.3.1. Podniesienie poziomu jakości życia mieszkańców poprzez tworzenie i rozwój obiektów i miejsc służących zaspokajaniu potrzeb mieszkańców, w tym kulturalnych, rekreacyjnych i edukacyjnych	mieszkańcy obszaru objętego LSR, turyści,	konkurs
40 000,00	P.3.2. Wsparcie inicjatyw społecznych oraz wzmocnianie potencjału NGO	mieszkańcy obszaru objętego LSR, turyści,	konkurs
* dla Celu 2 podane kwoty dotyczą wyłącznie środków dofinansowania z UE tj. 85%			

Zał. nr 2 Plan działania

CEL	lata	do 31.12.2024		do 31.12.2025		do 31.12.2026		do 31.12.2027		do 31.12.2028		do 31.12.2029		Program
	Nazwa wskaźnika	Wartość z jednostką miary	% realizacji wskaźnika narastająco	Wartość z jednostką miary	% realizacji wskaźnika narastająco	Wartość z jednostką miary	% realizacji wskaźnika narastająco	Wartość z jednostką miary	% realizacji wskaźnika narastająco	Wartość z jednostką miary	% realizacji wskaźnika narastająco	Wartość z jednostką miary	% realizacji wskaźnika narastająco	
C.1.														
Przedsięwzięcie P.1.1.	Liczba zrealizowanych operacji polegających na utworzeniu nowego przedsiębiorstwa	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	9	50,00%	0	50,00%	9	100,00%	PS WPR
Przedsięwzięcie P.1.2.	Liczba zrealizowanych operacji polegających na rozwoju istniejącego przedsiębiorstwa	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	6	50,00%	0	50,00%	6	100,00%	PS WPR
Wskaźnik rezultatu W. 1. 1(1)	R.37 Wzrost gospodarczy i zatrudnienie na obszarach wiejskich: nowe miejsca pracy objęte wsparciem w ramach projektów WPR	0		0		0		9		0		9		PS WPR
Wskaźnik rezultatu W. 1. 1(2)	R.39 Rozwój gospodarki wiejskiej: liczba przedsiębiorstw rolnych, w tym przedsiębiorstw zajmujących się biogospodarką, rozwiniętych dzięki wsparciu w ramach WPR	0		0		0		6		0		6		PS WPR

CEL	lata	do 31.12.2024		do 31.12.2025		do 31.12.2026		do 31.12.2027		do 31.12.2028		do 31.12.2029		Program
	Nazwa wskaźnika	Wartość z jednostką miary	% realizacji wskaźnika narastająco	Wartość z jednostką miary	% realizacji wskaźnika narastająco	Wartość z jednostką miary	% realizacji wskaźnika narastająco	Wartość z jednostką miary	% realizacji wskaźnika narastająco	Wartość z jednostką miary	% realizacji wskaźnika narastająco	Wartość z jednostką miary	% realizacji wskaźnika narastająco	
C.2.														
Przedsięwzięcie P.2.1	Liczba wspieranych strategii rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność	0	0,00%	1	100,00%	1	100,00%	1	100,00%	1	100,00%	1	100,00%	FEW
	Liczba ludności objętej projektami w ramach strategii zintegrowanego rozwoju terytorialnego	0	0,00%	0	0,00%	30	20,00%	90	60,00%	150	100,00%	150	100,00%	
Przedsięwzięcie P.2.2	Liczba wspieranych strategii rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność	0	0,00%	1	100,00%	1	100,00%	1	100,00%	1	100,00%	1	100,00%	
	Liczba ludności objętej projektami w ramach strategii zintegrowanego rozwoju terytorialnego	0	0,00%	0	0,00%	12	20,00%	30	50,00%	60	100,00%	60	100,00%	
Przedsięwzięcie P.2.3	Liczba wspieranych strategii rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność	0	0,00%	1	100,00%	1	100,00%	1	100,00%	1	100,00%	1	100,00%	
	Liczba ludności objętej projektami w ramach strategii zintegrowanego rozwoju terytorialnego	0	0,00%	0	0,00%	72	30,00%	168	70,00%	240	100,00%	240	100,00%	
Wskaźnik rezultatu W. 1. 1(1) - dla P2.1.2	Liczba zrealizowanych inicjatyw lokalnych o charakterze edukacyjnym	0		0		0		8		16		16		FEW
Wskaźnik rezultatu W. 1. 1(1) - dla P2.2	Liczba zrealizowanych inicjatyw lokalnych o charakterze edukacyjnym	0		0		0		3		6		6		FEW
Wskaźnik rezultatu W. 1. 1(1) - dla P2.3	Liczba zrealizowanych inicjatyw lokalnych o charakterze integracyjnym	0		0		0		6		12		12		FEW

CEL	lata	do 31.12.2024		do 31.12.2025		do 31.12.2026		do 31.12.2027		do 31.12.2028		do 31.12.2029		Program
		Nazwa wskaźnika	Wartość z jednostką miary	% realizacji wskaźnika narastająco	Wartość z jednostką miary	% realizacji wskaźnika narastająco	Wartość z jednostką miary	% realizacji wskaźnika narastająco	Wartość z jednostką miary	% realizacji wskaźnika narastająco	Wartość z jednostką miary	% realizacji wskaźnika narastająco	Wartość z jednostką miary	
C.3.														
Przedsięwzięcie P.3.1.	Liczba nowych lub zmodernizowanych obiektów infrastruktury publicznej	0	0,00%	0	0,00%	5	50,00%	0	50,00%	5	100,00%	0	100,00%	PS WPR
Przedsięwzięcie P.3.2.	Liczba inicjatyw promujących włączenie społeczne i aktywizację	0	0,00%	0	0,00%	3	50,00%	0	50,00%	3	100,00%	0	100,00%	PS WPR
Wskaźnik rezultatu W. 1. 1(1)	R.41 Łączenie obszarów wiejskich w Europie: odsetek ludności wiejskiej korzystającej z lepszego dostępu do usług i infrastruktury dzięki wsparciu z WPR	0		0		250		0		250		0		PS WPR
Wskaźnik rezultatu W. 1. 1(1)	R.42 Promowanie włączenia społecznego: liczba osób objętych wspieranymi projektami włączenia społecznego	0		0		500		0		500		0		PS WPR

Załącznik nr 3 Budżet LSR w podziale na poszczególne fundusze EFSI i zakresy wsparcia

PLANOWANA WYSOKOŚĆ ŚRODKÓW NA WDRAŻANIE LSR I ZARZĄDZANIE LSR				
Zakres wsparcia	Program/Fundusz			Środki ogółem (EUR)
	PS WPR	EFRR*	EFS+*	
Wdrażanie LSR (art.. 34 ust. 1 lit. b rozporządzenia nr 2021/1060)	1 500 000,00	-	562 500,00	2 062 500,00
Zarządzanie LSR (art.. 34 ust. 1 lit. c rozporządzenia nr 2021/1060)	362 500,00	-	0,00	362 500,00
Razem	1 862 500,00	-	562 500,00	2 425 000,00
* Wysokość środków danego funduszu na RLKS dostępnych na LGD w danym województwie będzie wyższa o wartość wkładu krajowego, którego procentowy udział w tej kwocie jest określony dla danego FEW.				
**W wierszu odpowiadającym danemu EFSI, z którego LSR nie będzie finansowana, należy wstawić wartość "0".				
% kosztów zarządzania i animacji dla środków z EFS+ zostanie określony na późniejszym etapie wdrażania LSR				

Załącznik nr 4 Plan wykorzystania budżetu LSR – wykazujący wykorzystanie zakontraktowanych środków w podziale na poszczególne fundusze i lata

fundusz	Środki zakontraktowane (w Euro) do:													
	31.12.2024		31.12.2025		30.06.2026		31.12.2026		31.12.2027		31.12.2028		31.12.2029	
	Kwota ogółem (UE+krajowe)	% wykorzystania budżetu LSR	Kwota ogółem (UE+krajowe)	% wykorzystania budżetu LSR	Kwota ogółem (UE+krajowe)	% wykorzystania budżetu LSR	Kwota ogółem (UE+krajowe)	% wykorzystania budżetu LSR	Kwota ogółem (UE+krajowe)	% wykorzystania budżetu LSR	Kwota ogółem (UE+krajowe)	% wykorzystania budżetu LSR	Kwota ogółem (UE+krajowe)	% wykorzystania budżetu LSR
EFRRROW	0,00	0,00%	600 000,00	40,00%	150 000,00	50,00%	375 000,00	75,00%	375 000,00	100,00%	0,00	100,00%	0,00	100,00%
EFS+	0,00	0,00%	168 750,00	30,00%			281 250,00	50,00%	421 875,00	75,00%	562 500,00	100,00%	0,00	100,00%
EFRR	0,00	0,00%	0,00	0,00%			0,00	0,00%	0,00	0,00%	0,00	0,00%	0,00	0,00%
RAZEM	0,00	0,00%	768 750,00	70,00%			656 250,00	125,00%	796 875,00	175,00%	562 500,00	200,00%	0,00	200,00%